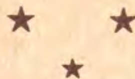
Ніва

БЕЛАРУСКІ ТЫДНЁВІК

№ 14 (579) ГОД XII 2 КРАСАВІКА 1967 г. ЦАНА 60 гр.

Пяць разоў ты сказала
— кахаю
пяць вятроў
праз сад прабягае
як пяць пальцаў
на струны лягае
пяць разоў ты сказала
кахаю
як пяць зорак рынуўшых з неба
як пяць скібак матчынага хлеба
пяць загадак
пяць казак таемных
пяць закляццяў
пяць распяццяў
пяць багаццяў
пяць ціхіх слоў дарагая
кахаю
кахаю
кахаю
кахаю
кахаю

Алесь Барскі

БГКТ

НОВЫ АДДЗЕЛ БГКТ

17 сакавіка г.г. адбыўся пашыраны сход гуртка БГКТ у **Гарадку.** У сходзе прынялі ўдзел старшыня прэзідыума ГП **Вінцук Склубоўскі,** сакратар павятовага камітэта ПАРП у Беластоку **Аляксандр Давідзюк,** а таксама прадстаўнікі мясцовых улад і арганізацый. Госцем сходу была таксама прабываўшая на Беласточчыне беларуская паэтэса з БССР **Ларыса Геніюш.**

Сход адкрыў сакратар ГП **Уладзімір Юзвюк,** які сказаў аб аб'ектыўных цяжкасцях кантактаў Галоўнага праўлення з гарадоцкім асяроддзем, што дрэнна адбіваецца на працы таварыства ў гэтым жа асяроддзі. Аддзел Таварыства, які існуе ў Міхалове з той прычыны, што няма тут штатнага працаўніка і малы актыў, абсалютна не можа абслугоўваць гэты раён Беластоцкага павета.

У Гарадку развіваецца беларуская культурна-асветная дзейнасць, якая перад усім абапіраецца на мясцовым Доме культуры, існуе таксама беларускі хор і адчуваецца патрэба шырэйшай дзейнасці Таварыства ў акалічных вёсках. Гэтыя і іншыя справы былі прычынай **арганізавання на пашыраным сходзе гуртка гарадоцкага аддзела БГКТ.** Выбрана часовае праўленне ў наступным складзе: **Мікалай Лебядзінскі** — старшыня, **Мікалай Мацічук** — сакратар і **Тамара Бурачэўская** — скарбнік. Нававыбранае часовае праўленне падрыхтуе канферэнцыю, якая, праўдападобна, адбудзецца ў верасні і зацвердзіць праграму дзейнасці аддзела.

СПРАВЫ КУЛЬТУРЫ

У мінулым тыдні ў памяшканні Галоўнага праўлення БГКТ адбылася сустрэча кіраўніцтва ГП з **кіраўніком аддзела культуры ВРН мгр Юзэфам Каяй.** З боку ГП прысутнічалі В. Склубоўскі, Ул. Юзвюк і Г. Валкавыцкі. У часе сустрэчы, якая адбылася па ініцыятыве кіраўніка аддзела культуры ВРН, уступна разглядалася пастанова Прэзідыума ВРН № 62/503/66 у галіне культуры. Гэтая неафіцыяльная сустрэча выясніла многа спраў, як з боку БГКТ, так і аддзела культуры.

СУСТРЭЧЫ ВА УСВ

Па ініцыятыве Галоўнага праўлення адбылася сустрэча старшыні і сакратара прэзідыума Галоўнага праўлення БГКТ з кіраўніцтвам аддзела ўнутраных спраў ВРН А. Рошкам, А. Несцяровічам і А. Казлом. Разглядаліся такія справы, як перанясенне музея ў Белавежы ў памяшканне былога «пушчанскага музея» і лакалізацыі новага памяшкання на музей; рэарганізацыя эстрады «Лявоніха», а таксама справы рэалізацыі пастановы ВРН № 32/503/66 з 29 снежня 1966 года.

КАНФЕРЭНЦЫЯ НАСТАЎНІКАЎ

У нядзелю (19.III. г.г.) у памяшканні Галоўнага праўлення БГКТ адбылася **канферэнцыя настаўнікаў ліцэяў паўднёва-ўсходняй часткі Беласточчыны.** Арганізатары канферэнцыі — куратарыум школьнай акругі, акруговы метадычны цэнтр і ГП БГКТ. У канферэнцыі прынялі ўдзел настаўнікі беларускай, рускай, польскай моваў і гісторыі. Канферэнцыя была прысвечана справам навучання беларускай мовы і яе ўплывам на іншыя мовы, якія навучаюцца ў школе, а таксама разглядаліся справы, звязаныя з загадам міністра асветы і вышэйшай адукацыі аб навучанні ў школах гісторыі беларускага народа. А.К.

Раскіданыя ўздоўж нерэгулярнай вуліцы пянькоўскія хаты павязаны цяпер электрычнымі правадамі.

наша вёска

Пянькі

У Пянькі трапіў я ў нядзелю. Трапіў не ў адпаведную пару: у тэлевізіі ішоў фільм з цыкла «Чараўніцы». Пяньκоўскія сяляне паўключалі свае магічныя скрынкі і пільна сачылі за падзеямі на шкляным экране. Потым фільм кончыўся і пяньκоўскія тэлегледачы пераключылі свае тэлевізары на Гродна, адкуль ізноў пачыналася нейкая цікавая перадача. Толькі ў перапынках паміж перадачамі мог я пагутарыць з гаспадарамі аб іх гаспадарскіх справах.

Пачнем аднак ад тэлевізараў. Ёсць яны ў большасці пяньκоўскіх хат. Тэлевізары аднак пачалі ў Пяньках працаваць нядаўна — ад кастрычніка мінулага года. Тады менавіта, калі ў Пянькі была праведзена электрычная лінія. Раней Пянькі не былі электрыфікаваныя. Не таму, каб была гэта вёска адсталая, не даросшая да электрыфікацыі. Пянькі аднак — вёска вельмі раскіданая. Каб электрыфікаваць яе, трэба было правесці электрычную лінію даўжынёю 14 кіламетраў. Таму менавіта ўлады адцягвалі з электрыфікацыяй Пяньκоў. Зараз Пянькі маюць ужо электрычнае святло. А ўслед за святлом у рух пашлі тэлевізары.

Сядзяць тады пяньκоўскія гаспадары ў выгодных крэслах і глядзяць праграмы наперамен — з Варшавы і з Мінска.

У перапынках паміж цікавейшымі праграмамі ў Пяньках мне сказалі:

— Учора была ў нас «Лявоніха». Ой, што народу назбіралася. Цесна было так, што не ўвапхнуцца. Шкада толькі, што зала малая.

— Значыць, тэлевізары не перашкаджаюць гаспадарам цікавіцца «Лявоніхай»? — пытаю я.

— Тэлевізар тэлевізарам, — адказалі мне ў Пяньках, — але часам хочацца паглядзець і на жывых людзей.

Да мінулага года існаваў у Пяньках самадзейны драматычны гурток. У гэтым годзе гурток не праявіў сваёй дзейнасці. Не таму аднак, што гаспадары пакуплялі тэлевізары. Прычыны былі зусім іншыя. Вялікая зала мясцовай школы, у якой адбываліся раней пастаноўкі гуртка, была ў гэтым годзе перагароджана на дзве малыя залы і гурток не знайшоў у Пяньках памяшкання, у якім мог бы выступаць. Пяньκоўскія сяляне вырашылі і гэтую праблему. Мясцовы сельскагаспадарчы гурток выдзеліў 40 тысяч, злотых на арганізаванне ў вёсцы святліцы. За 40 тысяч зразу-

(Працяг на стар. 4)

Ведаем яго як аўтара цікавай кніжкі «На фронце я не быў». Праўды ў гэтым шчырым прызнанні столькі, што сапраўды Ян Верамеюк не быў на адным фронце. Пачаўшы ад юнацкіх год, змагаўся ён на шматлікіх франтах, дзе толькі ішла заўзятая і крывавая барацьба за замацаванне народнай улады ў Польшчы.

Гэтыя агульныя словы ад частага іх паўтарання патрацілі, на жаль, сваю яркасць і вобразнасць. Калі аднак вымаўляе іх наш зямляк Ян Верамеюк, яны нясуць з сабой млосны пах крыві,

Сустрэчы з землякамі

Ян Верамеюк

начныя паходы, засады на снезе і ў балоце, аўтаматную і кулямётную стрэлянічу, бездапаможны і жаласны плач раптам аўдавеўшых жанчын і астаўшыхся сіротамі дзяцей... Ды хопіць прачытаць гэтую кніжку.

Нарадзіўся ён у вёсцы Аўгустова. Потым бацька перабраўся ў Бельск-Падляшскі, які знаходзіўся ў двух кіламетрах ад роднага Аўгустова. Тут Ваня правёў свае юнацкія гады. Вучыўся ў бельскім беларускім ліцэі.

— Таварыш Базылюк з Бельска, памятаю, прымаў мяне ў члены Польскай рабочай партыі, — успамінае Верамеюк.

Пасляваенныя падзеі раскручваліся маланкавым віхрам, і гэты віхар захапіў нашага земляка. Змагаўся за хлеб, ваяваў з бандамі на Беласточчыне, потым перакінулі яго ў Лодзінскае ваяводства. Там вучыўся і граміў крывавую банду «Варшыца». У красавіку

(Працяг на стар. 4)

ДАРОГА Ў ПЯНЬКІ.

Падзеі • Здарэнні • Факты • Каментарыі • Весткі

СВЕТ · БССР · ПОЛЬШЧА · ВАЯВОДСТВА

ПРАВАЛ КАРНАЙ АПЕРАЦЫІ

Буйнейшая карная аперацыя пад кодавай назвай «Джанкшнсіці», праведзеная амерыканцамі ў Паўднёвым В'етнаме правалілася. Войскі вызвалення за 23 дні жорсткіх баёў вывелі са строю 4500 амерыканскіх і 62 паўднёва-карэйскія салдаты. Адна з ханойскіх газет указвае таксама, што амерыканскія войскі страцілі за гэты час 406 танкаў і бранемашын, 55 артылерыйскіх гармат, 85 самалётаў і верталётаў. У гэтай карнай аперацыі прыймала ўдзел 45 тысяч салдат.

ФРГ І АТАМНЫЯ БОМБЫ

«ФРГ мае цяпер ультрасучасны рэактар, які можа свабодна выпрацоўваць плутоній, неабходны для штомесячнай вытворчасці 36 бомб тыпу хірасімскай», — паведамляе бельгійскі штотыднёвік «Эроп магазэн».

Больш адкрыта гавораць заходнегерманскія ваенныя. Генерал-маёр Медэль заявіў, напрыклад, што на ўзбраенні бундэсвера знаходзяцца ракеты, здольныя несці ядзерныя боегалоўкі. Адзначыў ён, што ракетчыкі для бундэсвера рыхтуюцца не толькі ў ЗША, але і ва ўсё больш шырокіх маштабах у самой Заходняй Германіі. Адначасова ў ФРГ вядуцца актыўныя работы па канструяванню новых тыпаў ракетнай зброі.

ЗНАЧЭННЕ ДАГАВОРАЎ

Гістарычнае значэнне дагавораў аб дружбе, супрацоўніцтве і ўзаемнай дапамозе паміж ГДР, Польшчай і ЧССР заключаецца ў тым, што яны заклалі аснову для далейшага развіцця дружбы паміж нашымі народамі і дзяржавамі для **ўмацавання еўрапейскай бяспекі і пазбаўлі экспансіўную палітыку заходнегерманскага імперыялізму ўсякіх шанцаў на поспех**, — заявіў член Палітбюро ЦК Сацыялістычнай адзінай партыі Германіі Э. Хонікер.

У ДЖАКАРЦЕ

Доктар Сукарна як прэзідэнт практычна не існуе. Палітычная смерць лідэра, які нанёс Інданезію на карту свету і на працягу 22 гадоў кіраваў гэтай краінай, не можа не прыцягваць да сябе ўвагі. У свой час Сукарна нямала зрабіў для барацьбы Інданезіі за нацыянальную незалежнасць, для аб'яднання краіны. Але ў свой час Сукарна пачаў выступаць супраць ідэі мірнага суіснавання, вывеў Інданезію з ААН, нягледзячы на тое, што многія краіны (СССР, Польшча і інш.) лічылі, што пры ўсіх сваіх недахопах ААН астаецца міжнародным інстытутам барацьбы супраць імперыялізму і каланіялізму. Сукарна аб'явіў цэнтральнай задачай краіны так званае «процістаянне» Малайзіі, якое з'ядала да 80% штогодняга дзяржаўнага бюджэту. Эканоміка Інданезіі прышла ў заняпад. Спецыялісты загаварылі аб катастрофе. Прапагандысты супакойвалі. Краіна кацілася ў бездань, а прэзідэнт гаварыў аб працвітанні. Аднак зараз цяжка прадбачыць лёсы Інданезіі.

А. К.

ОРДЭН

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт імя Леніна ўзнагароджаны ордэнам Працоўнага Чырвонага Сцяга. З гэтай нагоды меў прамову Пятро Машэраў, першы сакратар беларускай кампартыі.

НАЙНОЎШЫЯ

Упраўленне геалогіі пры Савеце Міністраў БССР і аб'яднанне «Беларусьнафта» увядуць найноўшыя спосабы пошукаў новых пакладаў палескай нафты і яе эксплуатацыі.

МІЖНАРОДНЫ

Розыгрыш Кубка Беларускай ССР па фехтаванню быў як бы малым чэмпіянатам свету. З'ехаліся ў Мінск амаль усе найлепшыя сілы. Перамагла венгерка Ільдзіка Рэйтэ.

У фінале знаходзілася беларуска Зося Алыка.

СЕМІНАР

Адбыўся семінар старшынь гарадскіх і раённых камітэтаў народнага кантролю Беларусі.

«АН — 24»

Да паветранай пасажырскай камунікацыі на Беларусі ўводзяцца турбавінтавыя самалёты «АН-24». Гэтыя вялікія машыны прыстасаваны да пасадак на грунтавых аэрадромах.

ДНІ

У маі адбудуцца дні беларускай культуры ў Францыі — у Парыжы, Ліёне, Бардо, Марсэлі і іншых. Разам больш чым у сарака гарадах.

У кастрычніку адбудуцца французскія дні ў Беларусі.

150-ГОДДЗЕ

Музей у Полацку існуе ўжо сто пяцьдзесят год. Гэта адзін з найстарэйшых музеяў у Савецкім Саюзе.

Нядаўна падрыхтавана тут выстаўка аб 450-годдзі беларускага кнігадрукавання.

ІЛЬІНСКІ

У Віцебску памёр выдатны артыст беларускай сцэны Аляксандр Ільінскі. Паходзіў ён з Гродзеншчыны, з мястэчка Мір.

АРТЫКУЛ

Беларуская «Чырвоная змена» змясціла артыкул — **«Грамадская псіхалогія і выхаванне асобы».**

ГЕНІЮШ

У другім нумары Мінскага літаратурнага месячніка «Полымя» надрукавана падборка новых твораў вядомай заходнебеларускай паэтэсы Ларысы Геніюш. Між іншым, апублікавана паэма «Кукфар». Неўзабаве выйдзе ў свет кніга паэзіі Ларысы Геніюш — **«Невадам з Нёмана».**

Ларыса Геніюш зараз гасцюе на нашай Беласточчыне, наведвае родныя мясціны, дзе пражывае яе шматлікая радня Міклашэвічаў.

ТЭАТР

Пры Доме культуры ў Індуры (пад Гроднам) створаны аматарскі тэатр.

(С.Я.)

ПГР-ы

21—22 сакавіка адбылася ў Варшаве III Краёвая нарада ПГР. Нарада падсумавала дасягненні ПГР-аў за час 20-гадовага іх існавання і накрэсліла перспектывы далейшага развіцця. З прамоваю на нарадзе выступіў Уладзіслаў Гамулка. Прамоўца сцвердзіў, што ПГР-ы доўгі час былі дэфіцытнымі, зараз жа ў агульнай суме выйшлі яны з дэфіцыту, хаця ўсё яшчэ амаль палова дзяржаўных гаспадарак працуе дэфіцытна.

Далей Гамулка сцвердзіў, што ў параўнанні з індывідуальнымі гаспадаркамі ПГР-ы паказваюць значна вышэйшую прадукцыйнасць працы, хаця вартасць валавой прадукцыі на 1 гектар у ПГР-ах ніжэйшая ад індывідуальных гаспадарак. У іншым месцы сваёй прамовы Уладзіслаў Гамулка закрануў праблему занядбаных індывідуальных гаспадарак. Сказаў ён, што такіх гаспадарак у краіне даволі многа і колькасць іх з часам будзе пабольшваць, асабліва з недахопу рабочай сілы. Гаспадаркі гэтыя пераймадуць будуць ПГР-ы, а дзяржава забяспечыць іх уласнікам адпаведны ўзровень жыцця.

ПАСТУЛАТЫ СЕЙМА

Сеймавая Камісія культуры і мастацтва прыняла наступныя пастулаты ў адрас урада:

1) Прыспешыць працу над праектам пастановы аб аб'яднаннях;

2) Упрасціць сістэму фінансавай эвідэнцыі рэгіянальных таварыстваў і культурных аб'яднанняў;

3) Выкарыстаць Цэнтральную камісію каардынацыі пры Міністэрстве культуры і мастацтва для ўзаемнага збліжэння культурных аб'яднанняў, дзейнічаючых у розных асяроддзях;

4) Ляпей забяспечваць патрэбы рэгіянальных таварыстваў у галіне выдавецкай дзейнасці.

КОНКУРС

Галоўнае праўленне ЗМВ, Міністэрства сельскай гаспадаркі, ЦРС, «Самапомач хлопска», рэдакцыя «Нова Весь» у парузуменні з Міністэрствам асветы арганізуюць у гэтым годзе агульнапольскі конкурс на найлепшы пераносны табар для моладзі. Падарожніцтва па краіне ўдзельнікі конкурсу павінны выкарыстаць на сустрэчы з цікавымі людзьмі, збіранне фальклору, гульні і кастры, супольныя з моладдзю вёскі, збіранне экспанатаў, патрэбных у навукі, і г.д.

Першая ўзнагарода — 25 тысяч злотых.

МАТОРЫ ФІРМЫ «ЛАЙЛЕНД»

Маторы паводле закупленай нядаўна ліцэнзіі англійскай фірмы «Лайленд» прадукаваць будзе прадпрыемства ВСК у Мельцу. Прадбачваецца, што яшчэ ў гэтым годзе змантавана будзе першая серыя матораў, а ў пачатках наступнага года прадукцыя адбывацца будзе ў цэласці з элементаў, прадукаваных у краіне. Новыя маторы выкарыстаны будуць у цяжкіх грузавых машынах, аўтобусах, будаўнічых машынах і г.д. (п)

ПАДЛІК СВЯТКАВАННЯ ТЫСЯЧАГОДДЗЯ ПОЛЬШЧЫ

21 сакавіка адбылося ў Беластоку супольнае пленарнае пасяджэнне Ваяводскага камітэта Фронту адзінства народа і Ваяводскай рады нарадовай. Удзельнікі пасяджэння правялі падлік урачыстага святкавання Тысячагоддзя Польскай дзяржавы на Беласточчыне. Вялікі юбілей выявіў творчы патрыятызм усяго народа. У Беластоцкім ваяводстве, дзякуючы ахвярнасці грамадзян, пабудавана 38 школ, а вартасць усяго таго, што было зроблена грамадскім чынам, складае вялізную суму — 1 мільярд 50 мільёнаў злотых.

Апрача першага сакратара ВК ПАРП А. Лашэвіча і старшыні Прэзідыума ВРН С. Жмійкі, ва ўрачыстым пленарным пасяджэнні прынялі ўдзел: старшыня Польскай акадэміі навук праф. др Я. Грашкоўскі і член Рады Дзяржавы Э. Красоўская.

X СЕСІЯ ВРН

На другі дзень — 22 сакавіка — радныя ВРН абмяркоўвалі праграму развіцця культуры ў Беластоцкім ваяводстве на перыяд бліжэйшай пяцігодкі. Гаварылася аб тым, каб найбольш разумна і рацыянальна выкарыстаць грашовыя магчымасці прадпрыемстваў культуры, якія знаходзяцца ў распараджэнні ВРН, каб загадзя было вядома, што, калі, дзе і навошта будзе будавацца. Сесія прыняла праграму развіцця культуры ў Беластоцкім ваяводстве. Прыняў у ёй удзел міністр культуры і мастацтва Л. Матыка, які таксама выступіў з прамовай у час дыскусіі. (Да гэтых праблем мы яшчэ вернемся на старонках «Нівы»).

У ГОНАР КАСТРЫЧНІКА

У далейшым паступаюць паведамленні аб вартасных абавязацельствах розных завадскіх калектываў у гонар 50-ай гадавіны Вялікага Кастрычніка, VI Кангрэса прафсаюзаў, Першамая і Свята Адраджэння. Для прыкладу, рабочыя чыгуначнага прадпрыемства стальных канструкцый імя Рэвалюцыі 1905 года ў Старасельцах пад Беластокам забавязаліся дадаткова выпусціць 100 тон стальных канструкцый, прызначаных на экспарт, а таксама пабудаваць звыш плана два чыгуначныя мосты для Варшаўскай чыгуначнай дырэкцыі.

У СЕЛЬГАСГУРТКАХ

Закончыліся падлікі гаспадарчай дзейнасці ў гуртках Гайнаўскага, Бельскага і Дуброўскага паветаў. Нагляднаецца шматзначнае паляпшэнне гаспадаравання супольнай тэхнікай і гаспадаркі падыход да агульных спраў гуртка. Многія сельгасгурткі закончылі гэты год звыш 100-тысячным даходам. Трактары ў добрых гуртках, як у Курашаве на Гайнаўшчыне, працавалі па звыш паўтары тысячы гадзін у год. Агульны прыбытак сельскагаспадарчых гурткоў Бельскага павета склаў суму 1 мільён 260 тысяч злотых. Найлепшым гуртком у Дуброўскім павеце аказаўся гурток з Ліпска. Дабіўся ён 116 тысяч злотых даходу.

(вр)

NIEDZIELA 2. IV.

8.30 Politechnika TV; 10.10 Festiwal sztuki — koncert dziecięcych amatorskich zespołów artystycznych (Moskwa); 10.50 „Śladami kpt. Cocka" — film wł.; 11.40 Dziennik; 11.50 PKF; 12.00 Sprawozdanie sportowe; 13.20 „Wielkie sprawy małych działek"; 13.35 „Bawcie się z nami"; 14.15 Film; 14.30 Sprawozdanie z zawodów narciarskich z Oberviesenthal (NRD); 15.30 Teatrzyk dla Przedszkolaków; 16.00 „Przemiany"; 16.25 „Czarownice"; 16.55 „Ludzie i zdarzenia"; 17.15 „Mord w hurtowni" — komedia; 18.25 „Sonda" — teleturniej; 19.20 Dobranoc; 19.30 Dziennik; 20.00 „10-lecie EKRANU" — program rozrywkowy; 20.45 „Słownik wyrazów obcych"; 21.00 „Jego dziewczyna" — film fab. franc.-włoski; 22.45 Niedziela Sportowa.

PONIEDZIAŁEK 3. IV.

16.55 Dziennik; 17.00 „Klub Pancernych"; 17.30 „7 milionów młodych"; 17.45 „Nos dla tabakiery"; 18.10 „Spacerkiem po kinach"; 18.40 „Eureka"; 19.20 Dobranoc; 19.30 Dziennik; 20.00 „Legenda o Łysej Górze"; 20.25 Teatr TV: „Drzwi" L. Budreckiego i I. Kanickiego; 21.55 „Na półkach księgarskich"; 22.05 „W San Francisco" — rep. film.; 22.15 Dziennik.

WTOREK 4. IV.

10.00 „Z zamkniętymi oczyma" — tv film fab. węg.; 11.55 Dla szkół: (kl. XI) Język polski — S. Mrożek „Karol" („Dzieje dramatu"); 15.25 Przysposobienie Rolnicze": „Organizacja gospodarstwa"; 16.00 Politechnika TV; 17.00 Dziennik; 17.05 „Zrób to sam"; 17.20 „Latający Holender" — rejs czwarty; 17.50 Telekram; 18.00 „Wiem wszystko" — teleturniej; 18.25 „Kopriwsztica" — film dokument. bułg.; 18.50 „Na morskich szlakach"; 19.20 Dobranoc; 19.30 Dziennik; 20.00 Przemówienie Ambasadora Węgierskiej Republiki Ludowej; 20.15 TV Kurier Warszawski; 20.30 „Z zamkniętymi oczyma" — tv film fab. węg.; 21.40 „Klaps"; 22.10 Dziennik; 22.30 Politechnika TV.

ŚRODA 5. IV.

9.55 Dla szkół: (kl. VII) Wychowanie obywatelskie; 10.30 „Pułapka" — film („Święty"); 11.55 Dla szkół: (kl. VIII) Chemia — „Wapienie"; 16.20 „Stosowanie herbicydów w warzywach"; 16.30 PKF; 16.40 „Stare gagi"; 16.55 Dziennik; 17.00 Dla dzieci: „Kukułeczka kuka"; 17.20 „Nie tylko dla pań"; 17.45 Magazyn Medyczny; 18.15 „Gawędy muzyczne" prof. S. Śledzińskiego; 18.45 „Pod znakiem jakości"; 19.20 Dobranoc; 19.30 Dziennik; 20.00 „Na niedźwiedzia" — film radz.; 20.20 „Pułapka" — film („Święty"); 21.10 „Światowid"; 21.40 Z Festiwalu Teatru Małych Form; 22.10 Dziennik.

CZWARTEK 6. IV.

11.55 Dla szkół: (kl. VII) Język polski — H. Sienkiewicz „Latarnik"; 16.15 „Mechanizacja w ochronie roślin"; 16.45 „Broda" — film pol.; 16.55 Dziennik; 17.00 Kino Ptyś; 17.20 „Co dalej, ósma klaso?" odc. II; 17.40 „Na zdrowie"; 18.00 „To co najlepsze"; 18.30 „Sądeckie Lachy"; 19.00 „Bitwa o Wał Pomorski" — rep. film.; 19.20 Dobranoc; 19.30 Dziennik; 20.00 „Z piosenką pod rękę" — film rozrywkowy kanad.; 20.35 „Błękitny expres"; 21.00 Utwory G. Enescu w wyk. znanych wokalistów, solistów i tancerzy (Bukareszt); 21.30 „Refleksje"; 22.00 Dziennik.

PIĄTEK 7. IV.

9.55 Dla szkół: (kl. VII) Zajęcia techniczne — „Własna flotylla"; 10.55 Dla szkół: (kl. lic.) „Panorama" — wiadomości o Polsce i świecie; 12.00 Dla szkół: (kl. II) „Prawda i nieprawda"; 12.20 „Gdzie twoje miejsce" — film fab. CSRS; 16.55 Dziennik; 17.00 „Miś z okienka; 17.15 „Za pięć lat na księżyc" — telekonkurs; 18.00 — „Azymut"; 18.25 „Wielokropek"; 18.45 „Klub opowieści z myszką"; 19.20 Dobranoc; 19.30 Dziennik; 20.00 Rozmowy z ministrem J. Sztachelskim i z przewodniczącą Zarządu Głównego Zw. Zaw. Prac. Służby Zdrowia; 20.15 TV Kurier Mazowiecki; 20.30 Teatr TV: Ernst Toller „Wyzwolenie Wotana"; 21.40 „10 minut recenzji"; 21.50 Program studencki; 22.15 Dziennik.

SOBOTA 8. IV.

9.55 Dla szkół: (kl. VI) Biologia — „Sad"; 10.30 „Płynne złoto" — film fab. USA; 16.20 Program tygodnia; 16.40 „Wychowanie fizyczne naszych dzieci"; 16.55 Dziennik; 17.05 „Konkurs 5 milionów"; 18.05 „Po szóstej"; 18.45 „Długouchy" — film węg.; 19.00 Wieczorne rozmowy; 19.20 Dobranoc; 19.30 Monitor; 20.00 „Płynne złoto" — film fab. USA; 21.25 Dziennik; 21.40 Wiadomości sportowe; 22.00 Festiwal Piosenki w Wiedniu (Wiedeń).

31 MARCA, PIĄTEK

9.00 Dziennik; 9.15 Wakacje; 9.50 Spektakl TV; 11.00 Tydzień książki dla dzieci; 14.45 Program; 15.00 Film TV; 15.30 Film — reportaż; 16.00 Białoruscy pisarze. „Janka Maur"; 16.55 Dziennik; 17.15 „Zdrowie"; 17.50 Mecz piłki ręcznej (międzypaństwowy); 18.00 Dziennik; 19.00 „Dziewczyna z dżungli. Film II seria; 20.10 Rozwój radia i telewizji w BSRR; 21.00 Program rozrywkowy z Bukaresztu.

1 KWIETNIA, SOBOTA

12.55 Program; 13.00 Dla dzieci; 13.30 Dla uczniów; 14.30 Alfabet cybernetyki; 15.00 **Dziennik; 15.15 Klub filmowy; 16.20 Program** filmowy; 17.00 Telewizyjny teatr miniatur; 18.00 Dziennik; 18.25 „Ogoniok"; 19.30 „Prima aprilis". Koncert.

2 KWIETNIA, NIEDZIELA

7.55 Program; 8.00 „Budzik"; 8.30 Dla uczniów; 10.10 Spektakl dla dzieci; 12.00 Mecz piłkarski. „Pachtakor — CSKA"; 13.45 Kiosk muzyczny; 14.15 „Białe i czarne"; 14.40 „Śpiewa żołnierz"; 15.15 Koncert rosyjskiej muzyki ludowej; 16.00 Bajki Michałkowa; 16.20 Szkatułka muzyczna; 16.30 Program filmowy; 18.00 Dziennik; 18.30 Panorama filmowa; 20.00 Teatr literacki. M. Kolcow.

БЕЛАВЕЖА

ОРГАН ЛІТАРАТУРНА-МАСТАЦКАГА АБ'ЯДНАННЯ ПРЫ ГП БГКТ №100

«Грозно бо бяше и жалостно тогда видети, зане трава кровью пролита, а древеса тугою к земли преклонишася».
(«Задонщчына»)

МІКОЛА ГАЙДУК *)

Па такім ранку — шэрым ды імглістым, што пад канец лета здараецца, пра ўвесь дзень судзіць можна: як заўтра імжа долам лажыцца — дзень пагожы стане; калі ж туман верхам пойдзе — быць дажджу пасля поўдня.

Ён, стары дзесяцкі Яцук, мяркуючы пра настаўшы дзень, паволі брыдзе з грыдніцы цераз дзядзінец. Падстаўляе сваю здратаваную мазалямі ды рысамі чэрствую далонь пад падаючую імжу і кіруецца ў бок лесвіцы, што вядзе на пляцоўку старажавой вежы.

Юрась ля стайні глянсуе глінкаю і аўчынкай медную акоўку збруі. І так медзь у туманеззяе сонечнымі блікамі, а ён усё трэ і трэ. Які ж гэты Юрась за апошні час ладны стаў: высокі, плечы ўшыр раздаліся, здаровы румянец барвіць шчаку, бы першы прымаразак спелую каліну. Мяккі пухкі волас над вуснамі і па барадзе зачарнеў. Статны з яго муж будзе, па бацьку, відаць, пайшоў!

— Дзядзь, чаго ж на вежу лезці, і так на два сажні нічога не відаць, — заўважае яму Юрась.

І голас то ў яго мужны: глыбокі і цвёрды. А ці ж даўно гэта ён, Яцук, з уцехі, тройчы пускаў у круг свой кованы рог турыны, частаваў сяброў грыдзяў хмяльным мёдам ды настойкамі, калі вестка з цвердзі, з Суража, прыйшла, што яго дачка Мілошка павіла воя-ўнука. Дамоў на дзень-два вырвацца хацеў, бо сын жа быў недзе ў палку з князем. Але дзе ж яму, тадышняму валадару Нарвы, крэпасць пакінуць: полая вада ішла — трэба было дубовыя калодцы з пушчы гнаць, каб сцены крэпасці падправіць ды падняць на некалькі вянцоў вышэй...

Ніяк ужо дваццаты год ідзе, як было тое, а ўсё здаецца быццам гэта ўчора.

— Бач, унуча, — гаворыць як бы са сваімі думамі-ўспамінамі Яцук, — старыя ногі самі, па звычцы, на лесвіцу нясуць. Не мала ж ужо — гадоў трыццаць так, з дня ў дзень, хаджу. І, скажу табе, шмат чаго ўбачыў, нават і ў такой каламуці.

— Э, там! — недаверліва азваўся Юрась. — Яцвяга і пры сонцы цяжка ў кустах прыкмеціць. А то...

— Ну-ну, — спыняе ён унука, узыходзячы на пляцоўку вежы, што сажняў на пяць узвышаецца над варотамі крэпасці прыкрытая счарнелымі ад дажджоў і сонца асінавымі драніцамі. — Гадоў шэсць таму, гэтак як твае пастрыжыны былі, я не то што ўдзень, а ўночы, цэлы ізгон яцвяжскі прыўважыў. — Яцук ведае, што колькі ўжо раз гаварыў пра гэта Юрасю, але не шкодзіць, здаецца, яшчэ лішні раз напомніць пра гэта. — Скочылі мы тады на конь, ды стралой да броду. Вось тут, на плыцізнах, — і ён, выхіліўшыся з-пад дашку вежы, паказвае рукой туды, дзе праз малочную муць імглы паблісквае Нарва, — секанулі мы іх. Заднія то адразу павярнулі, хвасты паказаўшы. А ўсё ж мы некалькі жыўцом узялі, а чалавек шэсць вунь, на тым беразе, і па сёння пад крушняй спачывае...

Што гэта?... Няўжо? Забыўшыся пра ўсё, ён упіваецца зрокам у процілеглы бераг, і ў прорве паміж зваламі імглы, на пясчаным рачным адкосе... Не можа быць! Гэта хіба пад старасць трызненні мучыць сталі... Варушацца... Яны, так яны: у бабровых ворсістых башлыках, лісіх, відаць, нарутках, прыкрытыя шчытамі. І многа ж іх, дзесяткаў шэсць на беразе і яшчэ прыбываюць з лесу...

Трымціць рука ад трывожнага лёскату трашчоткі. І ўсё ж не верыцца яшчэ, ці гэта на самай справе яны. Нешта пякуча ўпіваецца ў руку вышэй локця, і рука бязвольна выпускае трашчотку.

— Яцвягі!.. Братцы, яцвягі, — крычыць ён дзікім голасам. Злосна фуркочуць стрэлы, уядаюцца ў сцены, дашак, слупкі пляцоўкі. Ужо лежачы плашмя на памосце, ён бачыць, як высыпалі з грыдніц на дзядзінец воі, як адрываецца з-пад лесу грамада коннікаў і мкне цераз брод да брамы крэпасці. Перасільваючы боль, ён крычыць:

— Браму! Браму падпірайце-е...

Юрась было скочыў на лесвіцу, відаць, да яго хоча ўзлезці. І ён халадзее з жаху:

— Куды ты? Назад! Праніжуць цябе, як глушца...

І Юр паслухаў, бяжыць разам з іншымі да брамы. Створкі брамы счэпліваюць жалезнымі крукамі, паспешна закладаюць у засаўкі дубовыя друкі. Сярод дзядзінца ўжо стаіць валадар крэпасці Міхаль.

— Маладыя браму самі гаціце, а стральцы да бойніц хутчэй! — крычыць ён і сам кідаецца з лукам і калчанам да бойніцы над брамай.

Стральцы з калчанамі стрэлаў, лукамі, доўбнямі ды мячамі паспешна ўзбіраюцца на падмосткі крэпаснай сцяны і разбягаюцца да прыадчыненых сцьорак бойніц. Напружваюцца, чырванеюць іх твары, спешна штахаюць цяцівы лукаў, ляскаюць кушы, свішча каменне, выпушчанае з прашчаў... Значыць, паспелі, не ўпусцілі ў крэпасць. О, вялікі Сварожа, дзякуем табе за літасць над намі! Дзякуй табе, добры Сварожа...

Пячэ і церпне рука. Рукаў набрак крывёю. Страла прайшла навылет праз мякіш вышэй локця і затрымалася пяром. Трэба як мага хутчэй, пакуль не запухла, пераламаць брэхву стралы і выцягнуць яе. Каб памог хто. Не, ім цяпер не тога. Мус самому. Звяло сківіцы, сплывае халоднымі кроплямі пот з чала, ліецца ў вочы, а ў ваччу мітусяцца ружовыя іскрыстыя кругі. Не паддаецца брэхва, відаць, з грабу высек яе пракляты язвец. Та-а-ак, пераламалася ўсё ж такі. Ну, цяпер трэба яе выцягнуць, зубамі. Трашчыць рука, боль молатам б'е ў скроні. Паволі, надта ж паволі выходзіць яна, ядавітая. Кроў цурком сцякае па пальцах, а рука зусім здранцвела, быццам чужая. О-ох! Выйшла, уся выйшла...

Ужо закручваючы і заціскаючы рану разарваным рукавом кужэльнай кашулі, прыглядаецца да гэтага, пашчапанага зубамі, закрываўленага кавалка дрэва. Колькі ж іх прашывала яго рукі, сцёгны, нават вуха і ўсё ж такі духу не дасталі. І гэтая таксама, але хіба ж будзе і тая, суджаная, не паміраць яму сваёй смерцю...

Праз шчыліны вежы відаць, як спачатку ўпаасобку, а потым групамі адскокваюць яцвяжскія коннікі ад крэпасных сцен. Той-сёй з коней б'ецца пад ездаком, становіцца на дыбкі, іржэ — значыць, панёс у сабе стралу нашую. А вось цягнуць яцвягі і свайго родзіча. Забіты, відаць, так яму і трэба...

Ну, адбіліся мы.

Ля бойніц воі аддыхваюцца, уціраюць успацелыя твары, галдзяць. Дзяўчаты, маладзіцы ды падросткі моўчкі, але ўсё подбегам, носяць і падаюць на падмосткі да бойніц пучкі стрэлаў, падсыпаюць прашчнікам у карабкі каменне. Старэйшыя жанчыны, тайком уціраючы набегшую слязу, разрабляюць ля крэпаснага калодзежа з гліны і вады хлюпастую жыжу, носяць яе цэбрамі і гладышамі на сцяну і ліюць на вонкавыя бярвенні, каб агонь не так лёгка яе ўзяў ды і ворагу ўзбірацца не так лоўка было.

— Дзякуй табе, Яцук, што ў час трывогу падняў, а то б... — гамоняць усхліпваючы жанчыны. — Але ж, што далей з намі будзе? Скот ды коні то ўсе нашы прапалі. Калі і адсядзімся, дык зноў гадоў тры нашы скотніцы пуставаць будуць. Дзе што якое — усё пехта і пехта, ці ў Бельск, ці ў Горадню. Ні малака табе, ні воўны. — Лямантуюць, усплясківаюць рукамі.

— І дало ж нам у такую рань дабро з цвердзі на выган пусціць...

Разнагалосы жаласлівы жаночы лямант пераходзіць у старадаўнюю песню-плач:

Сварожа, Сварожа! Прыкрый нас, няшчасных.
Сварожа, Сварожа! Ахіні дзетак нашых.
Сварожа, Сварожа! Узмоцні сілы нашы.
Сварожа, Сварожа! Ад нас звядзі паганых...

Воі, насупіўшыся слухаюць, з-пад брыва сочаць праз шчыліну бойніц за ворагам.

Пасля няўданага нападу на крэпасць знячэўку, яцвягі рассыпаюцца па выгане, арканяць коней, збіраюць у гурт быдла і авечкі ды кіруюць цераз брод на Нарве ў бок Блудаўскай пушчы.

— А мо' сялікам і абыдзецца, — мяркуе ўголас прашчнік Мсцішка. — Не раз жа бывала, што, павярэдзіўшы, або вярталіся ў свае верві, або ішлі далей на Берасцень ці Драгічын.

— Каб то ж! — уздыхае стралец Уней. — Тады б мы іх дазорылі: не вяртацца ім у іх Судовію з сайгатам. Не то што на Супраслі, але і на Бабры насцiглі б мы іх, паганых.

— Пашто ў згадкі пускаціся, — спыняе іх Міхась. — За вялікая сіла іх тут прываліла, каб толькі па нашае брашно. Сотня іх, а то і болей — штосьці горшае ў іх на мыслі. Борза трэ' ў Крушву, Бельск ды Гарадок весць падаць. Як імгла ляжа — падпальвай! — звяртаецца ён да Унея, паказваючы на віцевы слуп, што ўзвышаецца сярод дзядзінца, увесь спавіты прасмоленымі саламянымі перавясламі.

— А ты, Юрась, ідзі ка мне, — загадвае ён і кіруецца ў грыдніцу.

Юрась лоўка саскоквае з падмостку бойніцы і бяжыць цераз дзядзінец у грыдніцу.

Згадкі нядобрыя халодзяць старое сэрца, а яно зусім пад горла ціснецца. Супакойвайся ты, стары, уйміся! Няўжо можа што-небудзь яму стацца? О, Сварожа! Цяжка караеш ты маю кроў, цяжка. Сынавы косці твае вятры-сухавеі недзе ў стэпах палавецкіх пылам крыюць, а цяпер ты хочаш згасіць адзінае сонца мае змрочнай старасці...

— Міхалю, Міхалю! Не пасылай дзіцяці, не пасылай, малю цябе, — а скупыя, пякучыя старэчыя слёзы так і ціснуцца ў вочы. — Зарэжуць яго, загубяць... — і ён, прысланіўшыся да касяка дзвярэй грыдніцы, засланяе далонню вочы.

— Чаго ты, дзядзь? — унімае яго ўнук. — Не плач, не ўбівайся, прайду як-лень.

— Суйміся, Яцук, — гаворыць ціха Міхаль. — Нужа мяне прымусіла паслаць яго. Да стойбішча руднікаў як-небудзь дабярэцца, а там цераз Крушву ды ў Берасцень паскача. А нас тута, хто ведае, што чакаць можа.

Супакойся, стары, уцішся.

На дзядзінцы ўжо валадар загадвае прашчніку Мсцішку і стральцу Балібору выхіліцца патайным ходам з крэпасці быццам на адбой статку яцвягам, каб Юрасю вольны адвод даць.

Тыя праціскаюцца цераз вузкі пералаз у сцяне і паўзуць, хаваючыся за нарвянскія лозы, бліжэй да броду. Там два яцвягі гарцуюць ля статку быдла, якое чамусьці не хоча ісці цераз ваду. Ад гурту адбіваецца лонская цялушка і падбрыквае берагам Нарвы ў бок Мсцішкі і Балібора. За ёю гоніцца яцвяжскі коннік. На гэта толькі і чакаюць нараўляне. Балібор напінае цяціву і страла мякка грэзне ў яцвяжскіх грудзях. Хрыплівы енк верхавога пужае каня, і той рвецца ўплык. Прашыты стралою яцвяг некаторы час бязвольна хістаецца, прыпаўшы да конскай холкі, і неўзабаве ссоўваецца на стратаваны, чэрствы выган. Яго сябра спачатку было падаецца ў бок упаўшага, але, прыкмеціўшы ля кустоў нараўлян, паварочвае назад да сваіх, нешта крычыць і паказвае на прыбярэжныя лозы.

У грамадзе яцвягаў, што стаяць за бродам, заенчыла берасцяная труба і на яе кліч збягаюцца з наваколля коннікі.

Яшчэ праз колькі хвілін яны асцярожна абкружаюць прыбярэжныя кусты. Нараўляне ж загадзя перабеглі ўжо пад крэпасць. Яцвягі, не знайшоўшы нікога ў кустах, падаюцца да свайго падстрэленага родзіча. Той жа ляжыць на лучны перастрэл ад крэпасці — з бойніц ураз сыпнулі стрэлы і каменне. Храпуць, іржаць ды дыбяцца параненыя коні, гарланяць яцвягі, адскокваючы назад ад крэпасці.

Твары нараўлян праясняюцца. Нават і яму палегчала на сэрцы: вылазка ўдалася — Юрась напэўна ўжо здолеў значна аддаліцца ад крэпасці.

І ўсё ж такі на вялікую ўцеху ранавата.

З усяго відаць, што яцвягі рыхтуюць прыступ на крэпасць. Адны з іх збіваюць з жэрдзя і сухастою плыты на Нарве і Нараўцы, другія звозяць са стагоў і абарогаў, што раскіданы воддаль крэпасці на нараўлянскіх лугах і палетках, снапы і вязкі сена. Ладуюць на плытах плывучыя стагі.

Мітусяцца абаронцы, падкідаюць смолі на палаючы ўжо колькі часу віццевы слуп, тоячы ў сэрцы надзею, што Крушва або Гарадок, а то і Бельск прыўважаць іх біду і на падмогу падскочаць.

О, Сварожа, хісткая гэта надзея!

Ворагі ўжо наладавалі стагоў з пятнаццаць і цяпер, схаваўшыся за гэтыя шчыты — заслоны, пасоўваюцца ўброд з трох бакоў да крэпасці. Ні стралой іх дастаць, ці суліцай калупнуць: у саломе ды сене ўсё застрагне. І падпаліць стагі неяк: абклалі іх яцвягі сырой ялінаю — ад палаючай стралы ім не заняцца.

— Брацця мае і другі, — голас Міхаля дрыжыць і зрываецца, — калі смерць прылучыцца нам, то ўкупе супольную чашу прымем... Прыспела, брацця, нашая гадзіна за цвердзь родную і за сябе пастаяць, аддамо ж паганым воздар семярыцаю!

Цяжка слухаць лямант жанчын, калі яны, прыгарнуўшы малалетак-дзяцей спаўзаюць у падземныя лазы-норы, каб там перачакаць страшную гадзіну. Што з імі будзе, калі крэпасць стане ў агні? У лазах ад дыму і агню задыхнешся, пакуль праграбешся пад крапасной сцяной на той бок. Але такая смерць лепшая, чым жыццё рабамі-калоднікамі, проданымі за мора Варажскае...

Хто толькі можа ўзняць прашу або напяць цяціву лука — усе становяцца да бойніц.

Плывуны-стагі ўжо на лучны перастрэл ад крэпасці.

Калі моцна сціснуць зубы і затрымаць дух, тады можна на момант перамагчы боль у руцэ і напяць цяціву лука. Але пасля таго, як страла вылецела і лук уздрыгвае — трэба заплюшчваць ад болю вочы.

Некалькі яцвягаў адкацілася з-за стагоў далей ад крэпасці, на выган, відаць, раненыя. Пару ляжыць на рачных адкосах — забітыя. Але і ў крэпасці ёсць страты. Прашчніку Мсцішку страла прашыла шыю, і ён віецца на дзядзінцы, захлёбваючыся ўласнаю крывёю. На падмостку ля свае бойніцы ляжыць забіты стралой у вока напавал Уней. Са стралой у грудзях прысеў і не падымаецца ўжо Мірон. Тыя ўжо пад сценамі. Едкі бела-жоўты дым клубіцца ў бойніцах, затапляе дзядзінец, слепіць і душыць — гэта яцвягі падпалілі свае стагі. Нараўляне надрыўна кашляюць, слепнуць у клубах дыму.

— Паддавайцеся! — крычаць яцвягі.

На самым версе сцяны дым не такі едкі. Там, лежачы плашмя, падлеткі спіхаюць на ворагаў калоды, ліюць вар. А тыя лезуць, лезуць.

Ціха, неяк сарамліва плача-стогне падлетак, калі прашчны камень разбівае яму твар або страла прашывае жывот. Яшчэ цішэйшы яго крык, як яму яцвягі скручваюць вяроўкай рукі і ногі ды, сададуўшы нагою ў грудзі, спіхаюць на той бок сцяны, у вечную рабату.

(Працяг са стар. 1)

ПЯНЬКІ

Янка Азябла з зацікаўленнем глядзіць тэлевізійную праграму.

мела, не пабудуеш вялікага дома культуры, можна аднак пабудаваць дом з залаю, у якой маглі б выступаць мясцовыя акцёры. У той момант, калі ваш рэпарцёр вёў размовы з пяньkоўскімі сялянамі, прадстаўнікі пяньkоўскіх гаспадароў вялі ў Нетупе торг адной хаты, якую маюць намер перавезці ў Пянькі і прызначыць на святліцу.

А сваёю дарогаю 40 тысяч для пяньkоўскага сельскагаспадарчага гуртка — зусім невялікі выдатак. Сельскагаспадарчы гурток у Пяньках багаты. Сведчыць аб гэтым хаця б забеспячэнне гуртка сельскагаспадарчымі машынамі. Для прыкладу: гурток мае аж 6 трактараў, 6 бульбакапалак, жняяркі, сеўнікі і мноства іншых машын і прыладаў. Багатыя і пяньkоўскія сяляне. А разбагацелі яны на контрактацыі высокадаходных культур, а асабліва на кантрактацыі насеннай травы — віхліны.

Затрымаўся я даўжэй у Янкі Азяблы, раднага Ваяводскай рады нарадовай і заслужанага дзеяча Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Янка Азябла расказваў мне аб сучасных дасягненнях пяньkоўскіх гаспадароў, а малады сын Азяблы гаварыў:

— За некалькі гадоў у нас яшчэ больш зменіцца, калі змеліяруюцца разлеглыя балоты нашай рэчкі Супраслі. Вось тады да нас прыедзьце.

Я абяцаў, што прыеду.

Ул. Паўлюуук

Яцвягі на сценах...

Бяссільна перавесіўся ля бойніцы валадар Міхаль. Шматкі ружовай пены адрываюцца ад яго вуснаў і бязгучна распырскваюцца па бярвенных сцяны. Страшна стогне Буд — страла ўелася яму ў рот і выйшла на патыліцы...

Гіне крэпасць, гіне!

— Не! Не дам ёй згінуць! Не дам...

Лук ужо мне не патрэбен. На дзядзінцы яшчэ тлее галаўня ўпаўшага віццевага стаўпа. У грыдніцы вывернутыя саламяныя пасцелі грыдзяў, стус адзежын і радзён загараецца адразу. Полымя перакідваецца на палацы, сцены, столь.

У свірне ў гліняных карчагах ільняны і канапляны алей. З разбітай пасудзіны ён ліецца мякка і плаўна, а падпалены — паўзе вогненнымі змеямі па ўсяму свірну. На вышках у стайнях і скотніцах сухое сена...

Гарыць наша цвердзь. Палае, як урачысты стус пахавальны. Полымя выкідваецца з дзвярэй і акеніц, паўзе па драніцавых стрэхах, перавальваецца на крэпасныя сцены... Не дзіва — усё лета суш стаяла.

Яцвягі ўжо на дзядзінцы. Адны кінуліся да памяшканняў, але адскочылі ці стуль — усё гарыць. Разбягаюцца па дзядзінцы і падмостках. Здзіраюць з мёртвых зброю і адзежу, раненым соўгаюць пад шыйную ключыцу вастрыі сваіх кароткіх нямецкіх мячоў.

Раве, бароначыся, Буд. Не патрэбна ўжо, не. Трашчыць і рушыцца на яго і яго ворагаў палаючая старажавая вежа. Прыгожую трызну, маеш ты, Буд. Заслужыў на яе, хутка і ўлучна, без папрэху, пасылаў ты стрэлы ў ворагаў нашых.

Яцвягі кідаюцца да брамы. Намагаюцца выважыць яе. Пашто? Над ёю ўжо тлее сціна. Яны кідаюцца ў шчыліны бойніц, узбіраюцца на сцены, скачуць з іх прэч.

Але гэты вунь, высокі і з рыжай барадою ідзе па мой дух. Добра, як добра! Юрасю, ты жывы, я ведаю — ты жывы і цэлы... О, Сварожа! Сварожа-а-ах...

Мікола Гайдук

***) Урывак з аповесці, над якой М. Гайдук у сучасны момант працуе. Прадстаўленыя ў ім падзеі адносяцца да 1170 года. Старажытная крэпасць Нарва знаходзілася ў той час пры ўпадзенні рэчкі Нараўкі ў раку Нарву.**

Дыплом ад міністра

Нядаўна наша сяброўка па пяру Вера Валкавыцкая-Леўчук атрамала дыплом ад міністра культуры і мастацтва — Люцыяна Матыкі. Змест дыплому наступны:

«Гр. Вера Валкавыцкая ўнясла каштоўны ўклад працы ў падрыхтоўку да Кангрэсу культуры польскай, прычыняючыся да сур'ёзных яго вынікаў, каштоўных для развіцця культуры нашай краіны».

Упаўнаважаны да спраў Кангрэсу культуры польскай на Беластоцкае ваяводства — намеснік старшыні Прэзідыума ВРН у Беластоку мгр Людвік Ахоцкі, перасылаючы гэты дыплом у спецыяльным пісьме, таксама складае падзяку Веры Валкавыцкай за дагэтуляшнія дасягненні на ніве культурнай дзейнасці. (мх)

ВЯЛІКІ ЧЫТАЛЬНІЦКІ КОНКУРС

Што чытаць?

Кастусь Губарэвіч
«БРЭСЦКАЯ КРЭПАСЦЬ»
Драма.

Ілья Гурскі
«У АГНІ»
Раман. Старонак 514.

Сяргей Дзяргай
«КРЭМЕНЬ АБ КРЭМЕНЬ»
Вершы і паэмы.

Антон Бялевіч
«ДОБРЫЯ ЛЮДЗІ»
Зборнік нарысаў. Старонак 180.

Мікола Ваданосаў
«У БАРКОЎСКАЙ ПУШЧЫ»
Аповесць. Старонак 128.

Кастусь Кірыенка
«РОДНЫ СВЕТ»
Вершы і паэмы. Старонак 360.

Што новага?

Ваяводскае праўленне ЗМС у Беластоку паведаміла нас, што ў сваім бюджэце адвяло ўжо пэўную суму грошай на конкурс.

А. Баршчэўскі, В. Швед

Дружба і праца

Хрэстаматыя для VIII класа

КАЛІ Ў КРАМЕ ЁСЦЬ НЯСТАЧА

Калі ў краме ёсць нястача,
Дык «усушка» там, няйначай,
Ці «утруска», ці мо' «мышы» —
Так заўсёды ў актах піша.
На «усушку» ўсе зладзеі
Пакладаюць шмат надзеі:
Дзе «усушка» ды «утруска»,
Дык там выпіўка й закуска,
А дзе псута ад мышэй —
Падымай, браток, вышэй!
Толькі ўмей складаць ты акты,
Каб пасведчыць тыя факты.
У закупшчыка Антося
Вунь жалеза «увасхлося»
Кіло тысячу дзі з гакам,
І Антось па ім не плакаў.
За прылаўкам у Матруны
Шмат «утрэсласа» каруны,
Мэтраў сорак, можа, й болей,
Адным словам — ёй даволі.
У загадчыка Антолі
«Мышы» з'елі скрыню солі,
А пасля яшчэ, заразы,
Бочку выжлукталі газы;
Весялей Антоля ходзіць,
І мышам яно не шкодзіць.
Так двуногія з рукамі
Тыя «мышы» з «пацукамі»!
І псуюць сабе патрошку...
Трэба, трэба на іх «кошку».

Кандрат Крапіва

1. Да якога літаратурнага жанра можам залічыць гэты твор?
2. Якія ўчынкі прадаўцоў высмейвае аўтар?
3. Ці ў нашым жыцці сустракаюцца падобныя людзі?
4. Чаму мы павінны асуджаць такіх людзей?

Прыказкі і прымаўкі

Гаварыў за вочы — скажы і ў вочы.
Дзіркі дзіркаю не залатаеш.
З незабітага ліса футра не знімеш.
Галавою муру не праб'еш.

ЗВЕР НЕВЯДОМЫ — КЛУБ

Была-жыла найперш святліца. Што гэта такое? «На гары» лічылася «культурнай пляцоўкай», «на нізе», у вёсцы, дзе святліца была, яна служыла танцам. Па баках стаялі лавы, падлога, як чарназём. Такую святліцу хацела мець кожная вёска, бо было дзе танцаваць.

На пераломе шостага дзесятка гадоў нашага веку з'явіўся новы твор: КЛУБ. Каб лепш і мудрэй гучэла, брыдка назвалі яго «клуба-каварняя». Распачаўся бой паміж старой святліцай і новай клуба-каварняй. Што лепшае?

Клуб лепшы! Ужо сама назва гучыць модна. Ва ўсім свеце клубы зрабілі кар'еру. У Амерыцы, Англіі зайсці ў клуб, належаць да клубу — вялікі гонар. Ведаем многа аб клубах у СССР. Але ўсюды клубы выкарыстоўваецца па-іншаму.

У нас яшчэ не выкарыстоўваюцца ніяк. Усё яшчэ не ведаем, што з гэтым зверам зрабіць. Праўда, што, напр., у Катавіцкім, а нават таксама бедных ваяводствах, як нашае, Келецкім, Жэшоўскім, клубы ўжо здабылі прыхільнасць людзей. А ў нас? Усё яшчэ ідзе спрэчка — ці святліца, ці клуб. Святліца падлягае органам культуры рад нарадовых, клубы арганізуе «Рух», ГС. Ад клубаў вымагаецца, каб былі рэнтоўныя, а абаронцам чыстай культуры гэта не падабаецца.

У Белавежы быў закрыты нядаўна клуб ГС-у, бо не вельмі там выходзіла з рэнтоўнасцю. У Белавежы існуе святліца, але няма там кавы. А ў клуб некаторыя прыходзілі на модную каву. Кава мае часта два канцы. Кажуць, што памагае пасля выпіўкі. Але здаецца, што адразу вымагаць цудаў нельга. Важнае тое, што клубы нясуць новую моду, сучасную. Гэтым выйграваюць і... канчаткова выйграюць.

Сакольскі павет паступае разумна, развіваючы сетку клубаў «Рух». Але гэта толькі таму, што ў Сакольскай экспазітуры «Рух» працуе чалавек, які не глядзіць на культуру традыцыйна.

У Сакольскім ёсць добрыя клубы. Адзін з лепшых — у Янове.

У Манецкім, напрыклад, ЗМВ — вялікі прапагандыст клубаў, якія ўзяў у сваё ўладанне.

А ў паветах з беларускім насельніцтвам — Гайнаўскім, Бельскім, Сямяціцкім свайго месца клуб яшчэ не знайшоў. І ад павета да грамады ідзе вялікая спрэчка ці святліца, ці клуб. Чаму? Ці не звязана гэта з упартай прывязанасцю да ўсяго, што пахне старынай?

Вера Леўчук

Буду ўдзячна, калі на мой артыкул адазвуцца злосныя лісты.

Але таксама паўтараю: вясковая святліца аджыла свой век. Будучыня належыць да ўсялякага роду клубаў.

(Працяг са стар. 1)

Ян Верамеюк

1947 года, зараз пасля забойства генерала Свярчэўскага, апынуўся на поўдні Польшчы — у Бяшчадах. Змагаўся з украінскімі нацыяналістамі.

І толькі 13 гадоў таму назад жыццё яго крыху ўціхамірылася. Ян Верамеюк, афіцэр войска Польскага, знайшоў сабе прыстанішча ў прыгожым курортным гарадку Цехацінэк.

— А ўсё ж цягне мяне ў нашыя родныя старонкі, — гаворыць гаспадар, у хаце якога сядзімо за чаркай белавежскай жуброўкі. — Не адзін раз ужо, бывала, хацеў вярнуцца прынамсі ў Беласток і яшчэ цяпер не расстаюся з гэтай думкай. Чым больш мінае год, тым болей развіваецца ў чалавека прыхільнасць да тамтэйшых старонак. Не ўсё залежыць аднак ад волі чалавека, а тым больш вайсковага. Але кожны наш зямляк вельмі цікавіцца тым усім, што там у вас на Беласточчыне дзеецца. Вось цікава, ці чыталі вы рэпартажы Аляксандра Малахоўскага? Выдавецтва «Іскры» выдала іх у 1964 годзе ў зборніку п.з. «Жэчнепосполіта».

Шчыра прызнаюся, што, на жаль, не давялося чытаць. Гаспадар раскрывае кніжку і пачынае чытаць пра беларусаў недзе з наваколля Белавежскай пушчы.

«...Хопіць, каб малады чалавек трапіў у варшаўскую ці глівіцкую вышэйшыя школы, ён адразу змяняе сабе імя, спрабуе паланізаваць прозвішча, стараецца хутка зацерці беларускі акцэнт. Таксама дзеецца з рабочым, якога лёс выпхне з пагранічча...» І сам Верамеюк адразу адказвае:

— Но, тут дык ён ужо перагнуў. Я ніколі не адчуваў патрэбы, каб скрываць сваю нацыянальнасць. Кожны ведае, што я беларус і я ніколі не адчуў ніякіх прыкрасцей па гэтай прычыне. І дзеці мае таксама.

— Здаецца, вы шмат чаго робіце, каб паказаць людзям багацце гісторыі нашых родных земляў, і людзей, якія там жывуць?

— Задумаў я напісаць аповесць «Белавежскія дубы». Першы яе том адносіўся б да міжваеннага перыяду, а другі том хачу прысвяціць партызанскім змаганням. Праца вялікая, але адчуваю, што яна неабходная.

— А ўспаміны? Ці можна спадзявацца працягу вашых успамінаў?

— Пра бяшчадскі перыяд ужо крыху напісаў. Друкавала іх адна з салдацкіх газет. На жаль, на ўсё не хапае часу. Каб толькі ўдалося мне закончыць вось гэтую аповесць пра нашыя старонкі!

— Жадаем поспеху.

В. Рудчык

UCHWAŁA Nr 62/503/66

Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku

z dnia 29 grudnia 1966 r.

w sprawie ustalenia kierunków działania zainteresowanych organów administracji państwowej w zakresie pomocy dla ludności mniejszości narodowościowych.

Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Białymstoku po zapoznaniu się z informacją Urzędu Spraw Wewnętrznych na temat kształtowania się stosunków narodowościowych na terenie województwa — stwierdza, że w województwie białostockim sytuacja ludności mniejszości narodowościowych przedstawia się zadowalająco.

Sprawy mniejszości narodowościowych są rozwiązywane i załatwiane przez prezydia rad narodowych w sposób właściwy i prawidłowy.

Sprawdzianem tego jest dobrze układające się współżycie mniejszości narodowościowych z ludnością polską. Ze wszystkich środowisk narodowościowych są przedstawiciele w organach państwowych.

Mimo zadowalającej na ogół sytuacji w rozwoju stosunków narodowościowych na terenie Białostocczyzny, Prezydium stwierdza potrzebę dalszego aktualizowania i pogłębiania różnych form pomocy terenowych organów administracji państwowej poszczególnym grupom ludności mniejszości narodowościowych.

W związku z tym Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej działając na podstawie art. 55, ust. 4, pkt. 3 i art. 71 ustawy o radach narodowych (Dz. U. z 1963 r. Nr 29, poz. 172) uważa za wskazane ustalenie następujących kierunków działania dla zainteresowanych organów administracji państwowej w zakresie dalszej pomocy poszczególnym grupom narodowościowym, a mianowicie:

§ 1.

Urząd Spraw Wewnętrznych

a) uwzględni w planach pracy zagadnienie koordynacji przedsięwzięć poszczególnych wydziałów Prezydium WRN i prezydiów powiatowych rad narodowych w zakresie pracy z ludnością białoruską, ukraińską, litewską i rosyjską,

b) przynajmniej raz w roku przedłoży informację na Prezydium WRN z dziedziny życia środowisk narodowościowych zamieszkałych na Białostocczyźnie,

c) zapewni pełny nadzór nad działalnością statutową towarzystw społeczno-kulturalnych BTSK, LTSK, UTSK i innych,

d) winien raz w roku dokonywać wszechstronnej analizy sytuacji i potrzeb w poszczególnych środowiskach narodowościowych i wnioski do realizacji przedkładać zainteresowanym komórkom organizacyjnym prezydiów rad narodowych,

e) ustali wspólnie z Wydziałem Finansowym Prezydium WRN plan kontroli (raz na dwa lata) w Zarządach Głównych Białoruskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego i Litewskiego Towarzystwa Społeczno-Kulturalnego w zakresie działalności finansowej,

f) zabezpieczy realizację planów pracy poszczególnych towarzystw narodowościowych przez analizowanie ich na plenarnych posiedzeniach ZG BTSK i LTSK,

g) wspólnie z Wydziałem Organizacyjno-Prawnym Prezydium WRN zainteresuje działalnością statutową towarzystw narodowościowych Komisje WRN. Podczas omawiania ważniejszych spraw, które wiążą się ze środowiskiem mniejszości narodowościowych wskazane jest na te posiedzenia zapraszać przedstawicieli towarzystw narodowościowych.

§ 2.

Kuratorium Okręgu Szkolnego

a) dokonywać będzie raz w roku oceny nauczania języka ojczystego w poszczególnych środowiskach narodowościowych,

b) w związku z likwidacją liceów pedagogicznych przygotowujących nauczycieli do szkół podstawowych mniejszości narodowościowych:

1) rozważy możliwość i celowość zorganizowania filologii białoruskiej w Zaocznym Studium Nauczycielskim w Białymstoku,

2) rozważy możliwość utworzenia międzykierunkowych lektoratów języka: białoruskiego, ukraińskiego lub litewskiego w pozostałych studiach nauczycielskich w roku szkolnym 1967/68,

3) wystąpi do Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z wnioskiem w sprawie zorganizowania Zaocznego Studium Filologii Białoruskiej przy Uniwersytecie Warszawskim,

4) zobowiąże wydziały oświaty prezydiów powiatowych rad narodowych do pełniejszego wykorzystania działalności ognisk metodycznych w zakresie podnoszenia kwalifikacji nauczycieli, którzy nauczają język ojczysty,

5) wystąpi z wnioskiem do Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego w sprawie wysyłania nauczycieli z terenu pow. Sejny do LSSR na wakacyjne Kurso-Konferencje;

c) zwróci się do Ministerstwa Oświaty i Szkolnictwa Wyższego o zaopatrzenie szkół z niepolskim językiem nauczania w programy nauczania i podręczniki,

d) rozważy możliwość zorganizowania w okresie letnim obozów i kolonii letnich dla dzieci ze szkół białoruskich, litewskich i ukraińskich na terenie USRR, a na terenie województwa białostockiego z BSRR i LSRR w ramach wymiany przygranicznej,

e) wzmocni nadzór pedagogiczny w wydziałach oświaty prezydiów rad w tych powiatach, w których jest nauczany język mniejszości narodowościowych,

f) wyda polecenia wydziałom oświaty w przedmiocie organizowania konferencji z nauczycielami ze szkół, w których jest wykładany język białoruski, litewski i ukraiński. Na konferencjach tych należy dokonywać oceny wyników nauczania oraz ustalać kierunki i zadania dla szkół z niepolskim językiem nauczania.

§ 3.

Wydział Kultury

a) zapewni pomoc finansowo-instruktażową narodowościowym zespołom amatorskim przez Wojewódzki Dom Kultury i Wojewódzką Bibliotekę Publiczną,

b) wyda odpowiednie zalecenie Referatom Kultury prezydiów PRN do opracowania programu działania kulturalno-oświatowego w środowiskach narodowościowych,

c) zapewni nadzór artystyczny i repertuarowy wspólnie z Zarządem Głównym BTSK dla zespołów artystycznych „Lewonicha", przy zarządach pow. BTSK w Bielsku Podlaskim, Hajnówce i Milejczycach,

d) rozważy możliwość zorganizowania państwowego zespołu estradowego przy Woj. Domie Kultury z repertuarem regionu białoruskiego,

e) spowoduje aktywizację pracy świetlic, klubów i bibliotek na wsi przez zwiększenie ilości imprez, odczytów i innych form o tematyce regionalnej,

f) spowoduje aby istniejące zespoły artystyczne pracujące w środowisku mniejszości narodowościowych uwzględniały w swych repertuarach szerzej zagadnienia związane tematycznie z regionem i miejscowym folklorem ludowym oraz częściej docierały na wieś,

g) spowoduje uzupełnienie przez biblioteki księgozbiorów książek w języku białoruskim, litewskim i ukraińskim zgodnie z potrzebami poszczególnych środowisk,

h) zainteresuje się w większym stopniu działalnością towarzystw narodowościowych i udzieli pomocy w zakresie rozwijania różnych form życia kulturalno-oświatowego wśród ludności białoruskiej, litewskiej i ukraińskiej,

i) zapewni pomoc materialną i fachową narodowościowym towarzystwom społeczno-kulturalnym w organizacji powiatowych i wojewódzkich eliminacji amatorskich zespołów artystycznych,

j) uwzględni w swych planach pracy, środowiskowe Kurso-Konferencje aktywu społecznego i instruktorów kulturalno-oświatowych pracujących w środowisku mniejszości narodowościowych, w celu popularyzacji dorobku i nakreślania głównych kierunków i zadań w pracy K.O.,

k) zabezpieczy zaopatrzenie placówek kulturalno-oświatowych w prasę w języku białoruskim, litewskim, ukraińskim wychodzącą w kraju i w ZSRR,

l) spowoduje przebudowę kina w Baniach Mazurskich pow. Gołdap na szeroko-ekranowe,

ł) wystąpi do Centrali Wynajmu Filmów z wnioskiem, aby na Białostocczyznę przesyłać więcej filmów radzieckich, a w szczególności na tereny zamieszkałe przez ludność białoruską,

m) wystąpi do Ministerstwa Kultury i Sztuki z wnioskiem w sprawie wysłania 5-ciu abiturientów z pow. Sejny na studia artystyczne do Radzieckiej Litwy,

n) rozważy możliwość zorganizowania wspólnie z Zarządem Głównym BTSK i LTSK regionalnych muzeów w Białowieży i Sejnach,

o) spowoduje wprowadzenie do repertuaru Zespołu pieśni i tańca „Kurpie Zielone" i Orkiestry Symfonicznej utwory muzyczne, tańce i pieśni twórców białoruskich, ukraińskich i litewskich,

p) rozważy wspólnie z Kierownictwem Rozgłośni Polskiego Radia i Telewizji w Białymstoku możliwość wprowadzenia do programów radiowych piosenek i utworów muzycznych twórców białoruskich, ukraińskich i litewskich,

r) zobowiąże powiatowe domy kultury w Bielsku-Podlaskim, Siemiatyczach, Gródku, Michałowie, Sokółce, Gołdapi i Puńsku do ścisłej współpracy i pomocy amatorskim zespołom artystycznym pracującym w środowiskach narodowościowych.

§ 4.

Wydział Rolnictwa i Leśnictwa

a) spowoduje uregulowanie w terminie do 1969 r. stanu prawnego gospodarstw rolnych użytkowanych przez rolników narodowości ukraińskiej na terenie powiatu Gołdap,

b) spopularyzuje wśród rolników zamieszkałych w powiatach Bielsk-Podlaski, Białystok, Hajnówka, Sokółka i Siemiatycze społeczną komasację gruntów. Dla sprawnego przeprowadzenia tej formy komasacji, organa rolnictwa zabezpieczą fachową pomoc — kadrę,

c) zorganizuje poletka doświadczalne na terenach południowo-wschodnich powiatów przez rejonowe zakłady doświadczalne i JUNG,

d) rozważy możliwość wprowadzenia na terenach powiatów Bielsk-Podlaski, Białystok, Hajnówka, Sokółka i Siemiatycze hodowli owiec,

e) zaleci Wojewódzkiemu Związkowi Kółek Rolniczych i „Agrochemowi" nasilenie doświadczalnictwa łanowego na terenach południowo-wschodnich powiatów,

f) uwzględni w większym stopniu przy opracowaniu planu elektryfikacji wsi, region zamieszkały przez ludność białoruską i litewską,

g) uwzględni zwiększenie kredytów na popieranie produkcji rolnej w powiatach Białystok, Bielsk-Podlaski, Dąbrowa Białostocka, Hajnówka, Sokółka i Siemiatycze regionowi zamieszkałemu przez ludność białoruską.

§ 5.

Prezydia powiatowych rad narodowych

a) spowodują ściślejszą współpracę wydziałów Prezydium PRN w zakresie zaspokajania potrzeb środowisk narodowościowych, a w szczególności na odcinku rozwoju oświaty i kultury,

b) spowodują aktywność społeczną środowisk narodowościowych oraz wskażą stowarzyszeniom narodowościowym na konieczność dalszego pogłębiania społecznego charakteru ich działalności,

c) przynajmniej raz w roku zapoznają się z istniejącą sytuacją w środowiskach narodowościowych na terenie swego powiatu, podejmując odpowiednie wnioski zapewniające należytą realizację wytycznych Partii i Rządu w tym zakresie,

d) zalecą wydziałom spraw wewnętrznych, oświaty i kultury wzmocnienie sprawowanego nadzoru nad działalnością oddziałów narodowościowych towarzystw społeczno-kulturalnych.

§ 6.

Zobowiązuje się kierowników wydziałów Prezydium WRN i PRN wymienionych w uchwale do omówienia postanowień niniejszej uchwały na posiedzeniach Komisji rad narodowych w części ich dotyczącej.

§ 7.

Wydziały, jednostki organizacyjne Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej zobowiązuje się do składania rocznych sprawozdań w terminie do dnia 25 lutego w części ich dotyczącej Urzędowi Spraw Wewnętrznych.

§ 8.

Traci moc uchwała Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej Nr XXIX/296 z dnia 19 lipca 1955 r. w sprawie pracy wśród grup narodowościowych na terenie województwa białostockiego.

Sekretarz Prez. WRN (mgr Jerzy Koszel)

Przewodn. Prez. WRN (Stefan Żmijko)

НАШЫЯ НАСТАЎНІКІ

Васіль Сакоўскі

Калі пішаш аб старэйшым чалавеку, дык, зразумела, думаеш, як змясціць гэта ў вызначаныя рэдакцыйныя рамкі. Старэйшыя людзі сапраўды маюць за сабой гісторыю, падполле, акупацыю, ППР... Цяжэй пісаць пра тых, для якіх і падполле, і акупацыя, і нават ППР з'яўляюцца толькі пісанай гісторыяй, гісторыяй апавяданняў. Яны не маюць у сваіх біяграфіях марозячых у жылах кроў перажыванняў, апавяданняў. Але яны працуюць, працуюць ахвярна, развіваюць ідэю, за якую іншыя ваявалі.

Не хачу ўсімі гэтымі пахвальнымі словамі абдараваць **Васіля Сакоўскага** — настаўніка беларускай мовы ў гайнаўскім беларускім ліцэі. Зрэшты, ён сам гэтага мне б не выбачыў. Васіль Сакоўскі з'яўляецца маладым настаўнікам. Яго біяграфічнае апавяданне гаворыць нават аб тым, што, закончыўшы беларускі агульнаадукацыйны ліцэй у Бельску, В. Сакоўскі намерваўся стаць эканамістам, паступаючы ў Вышэйшую эканамічную школу ў Познані. Аднак цяжкія дамашнія ўмовы (хвароба бацькі і іншыя) кажуць яму перарваць навуку. Пачынае працаваць дома на гаспадарцы. І калі дамашнія справы неяк ўстаткаваліся, паступае на беларускую філалогію Варшаўскага універсітэта. Адсюль накіроўваюць яго на навуку ў БССР. Тут у 1963 годзе канчае універсітэт імя У. І. Леніна і з дыпломам прыязджае ў Польшчу.

— Прапаноў адносна працы меў многа, — успамінае В. Сакоўскі. Зрэшты, прапанавана быць і настаўнікам і не настаўнікам і не толькі ў Беластоцкім ваяводстве. Былі прапановы быць настаўнікам рускай мовы ў ваяводскіх цэнтрах. Аднак я выбраў Гайнаўку. Прыпомнім, што да 1963 года ў гайнаўскім ліцэі не было кваліфікаванага настаўніка беларускай мовы.

Васіль Сакоўскі ад першых дзён сваёй настаўніцкай працы звязаўся з БГКТ і не таму, што, як часта бывае, выбралі яго ў праўленне, але таму, што **адчуваў такую патрэбу, як грамадзянін і настаўнік бел. мовы.** На сваім рахунку не мае многа функцый. З'яўляецца зараз намеснікам старшыні праўлення аддзела БГКТ у Гайнаўцы і ў гэта ўкладае сваё сэрца. Зрэшты, праца з ліцэістамі яго таксама захапляе. Наш ніваўскі «Клуб ліцэіста» ў многім звязаны з настаўнікамі бел. мовы. Яны маюць уплыў на вучняў, яны ім раяць, падказваюць, падбадзёрваюць, урэшце, яны найлепш адчуваюць патрэбы. І іменна В. Сакоўскі з'яўляецца непасрэдна звязаны з працай нашага «Клуба». Нярэдка як намесніку старшыні даводзіцца яму паехаць і з беларускім кіно на вёску. Так што настаўніку і гэта не чужое.

В. Сакоўскі задаволены працай і пакуль што Гайнаўкі кідаць не думае. Не хоча. Свае сілы і ўменне ўкладае ў служэнне свайму народу. **А. Карпюк**

фота аўтара

УВАГА, ШКОЛЬНІКІ!

ПАПЯРЭДЗІМ НЯШЧАСНЫЯ ВЫПАДКІ

Тое, што павялічваецца дарожны рух, з'яўляецца нармальнай з'явай нашай гаспадаркі, індустрыялізацыі і цывілізацыі. Ненармальнай застаецца справа культуры карыстання публічнымі дарогамі. Гэта між іншым і з'яўляецца прычынай, — аб чым так часта даносіць друк, радыё і тэлевізія, — няшчасных выпадкаў на дарогах.

Адной з асноўных галін працы, якая датычыць знаёмства правіл дарожнага руху і культуры карыстання публічнымі дарогамі з'яўляецца школьная моладзь, якую трэба не толькі шырока зацікавіць абавязваючымі правіламі дарожнага руху, але прыцягнуць яе да грамадскай акцыі павышэння бяспекі і парадку ў дарожным руху. Дзеля гэтага неабходна тут каардынаваная акцыя ўсіх тых, хто мае кантакт з моладдзю і дзяцьмі. Адной з праяваў гэтай каардынацыі з'яўляецца арганізаванне школьнага конкурсу **«Папярэдзім няшчасныя выпадкі на дарогах сярод дзяцей і школьнай моладзі».** Арганізатарамі конкурсу з'яўляюцца кураторыум школьнай акругі, ЗГП, ЗМС, ЗМВ і іншыя. Суарганізатарам конкурсу з'яўляецца таксама наша рэдакцыя, прадстаўнік якой уваходзіць у склад камісіі. Правілы конкурсу павінны быць у кожнай школе, і таму ў сённяшняй публікацыі яму нямнога прысвецім месца.

Мы наведалі некаторыя школы і дружыны ЗГП, каб сарыентавацца, ці ведаюць яны аб конкурсе. Аказваецца (было гэта каля 15 сакавіка), што некаторыя школы нічога ў гэтым напрамку не рабілі, але многія, даведаўшыся аб конкурсе, на свой спосаб пачалі арганізоўваць акцыю.

Актыўна працуе бельскі гуфец ЗГП, які цесна супрацоўнічае з інспектаратам дарожнага руху міліцыі. Сумесна правялі яны сустрэчы з насельніцтвам (бацькамі) ў Войшках, Пасынках, дзе потым правялі «згадуй-згадулі» і іншыя гульні. У некалькіх школах створаны новыя дружыны Маладзёжнай службы руху.

Так як конкурс распачаўся 1.III. гэтага года і будзе працягвацца да 31 мая, зварочваем увагу настаўнікаў, вучняў і бацькоў на справы, якія здаюцца асабліва важнымі, а ў сувязі з тым за выкананне іх атрымоўваецца высокая пунктацыя. Маем на думцы **выкананне** вучнямі **на практычна-тэхнічных занятках адрасных таблічак да вазоў** (0—30 пунктаў), **абмяркоўка аховы дзяцей ад дарожных выпадкаў на сходзе бацькоў** або на пасяджэнні бацькоўскага камітэта (0—20 пунктаў). Вельмі важным і карысным з'яўляецца таксама выкананне грамадскім спосабам прылад, якія забяспечвалі б дзяцей і моладзь ад дарожных выпадкаў (ланцугі, бар'еры і інш.).

Зрэшты, усе заданні, указаныя ў спіску ацэнак, важныя таму, што разам складаюць суму пунктаў, якія будуць вырашаць пры ацэнцы вынікаў конкурсу.

Думаем, што ніводная беларуская школа, ніводзен наш малады і дарослы чытач не пройдзе абыякава ля спраў так важнага конкурсу. «Ніва» гатова папулярызаваць кожныя вашыя новыя ініцыятывы і паказваць іх у друку.

А. К.

Нядаўна польскія газеты прынеслі сенсацыйнае паведамленне: гітлераўскі злачынец Эрых Кох, былы гаўляйтар Усходняй Прусіі і камісар трэцяга рэйха на Украіне, які знаходзіцца ў варшаўскай турме, указаў месца, дзе быў схаваны Янтарны пакой, вывезены акупантамі з Царскасельскага палаца ў г. Пушкіне.

У Калінінградзе ўжо створана камісія па пошуку пакоя. Напэўна, у бліжэйшыя месяцы мы даведаемся нешта новае аб лёсе янтарнага скарбу. Але калі? На гэта пытанне адказаць цяжка, бо не так усё проста ў гісторыі знікнення царскасельскага янтару.

МІРНЫ ТРАФЕЙ ЦАРА ПЯТРА

Напэўна, не ўсе ведаюць, што янтар не такі ўжо распаўсюджаны. Адзінае ў свеце месцанараджэнне знаходзіцца паблізу Калінінграда. Тут здабываецца дзевяць дзесятых сусветнай здабычы янтару. Адну дзесятую даюць Бірма, Канада і Далёкі Усход. Сюды, да балтыйскіх берагоў, ездзілі па лячэбны камень старажытныя грэкі. Медыкі ж тых часоў сцвярджалі, што янтар уберагае ад многіх хвароб — ад зобу, галаўных боляў, бяссонніцы. Сваімі янтарнымі калекцыямі пазней ганарыліся прускія каралі. І вось у пачатку XVIII стагоддзя прускі кароль у знак удзячнасці за вырАтаванне ад ваяўнічага шведскага Густава Адольфа падарыў Пятру Першаму славуты Янтарны пакой — скарб унікальны. Янтарны пакой — гэта серыя пано агульнай плошчай 55 квадратных метраў. Сюжэты пано — пейзажы, алегарычныя малюнкі, вензелі, гербы, гірлянды кветак. Самай тонкай аддзелкай вызначаліся мініяцюрныя пласціны, на якіх былі гравіраваны сцэны з рыбацкага жыцця.

Пётр збіраўся пабудаваць для Янтарнага пакоя спецыяльны палац. Работы былі завершаны толькі пры яго пераемніцы Елізавеце. З асаблівай перасцярогай 76 адборных гвардзейцаў перанеслі янтар у Царскасельскі палац. Тут усё пано зманціравалі па ўказаннях архітэктара Варфаламея Растрэлі.

Дзвесце гадоў Янтарны пакой быў галоўнай славутасцю палаца, пакуль яго восенню 1942 года фашысты, якія захапілі горад Пушкін (былое Царскае сяло) не вывезлі ў Кенігсберг. Непасрэднае ўказанне аб вывазе паступіла з «Эйнзатцштаба», на чале якога стаяў імперскі міністр Розенберг. Па рашэнню таго ж «Эйнзатцштаба» быў вывезены і каштоўны збор ікон з Кіева, з Львова, работы Рэмбрандта і Дзюрэра. Большая частка нарабаванага паступала ў Прускі музей мастацтваў у Кенігсбергу. Іменна Кенігсберг павінен быў з цягам часу стаць сталіцай імперыі захопнікаў. Музей знаходзіўся ў былым Каралеўскім замку. Яшчэ сёння паблізу ад набярэжнай ракі Прэгаль можна бачыць яго руіны. У бліжэйшы час яны будуць знесены. Тут намечана пабудаваць кварталы жылых дамоў. Але сам замак варты таго, каб расказаць аб ім больш падрабязна.

Ён быў пабудаваны ў 1255 годзе як каралеўская рэзідэнцыя. Па іроніі лёсу з ім звязаны многія старонкі не нямецкай, а рускай гісторыі. У замку ў 1697 годзе жыў нейкі ўраднік Пётр Міхайлаў. Ён прыбыў у Кенігсберг у складзе вялікага пасольства ад цара маскоўскага. Між іншым, малады цар маскоўскі, відаць, не вельмі давяраўся сваім паслам, бо гэта ён хаваўся пад прозвішчам Міхайлава. У час Сямігадовай вайны ў замку жылі рускія генерал-губернатары Усходняй Прусіі. Тады ж тут адбываў службу будучы правадыр сялянскай вайны Емяльян Пугачоў. Пазней бываў у замку малады падпалкоўнік Аляксандр Сувораў.

Музей у замку быў арганізаваны ўжо ў XIX стагоддзі. Гэта быў адзін з буйнейшых у свеце музейных будынкаў.

Тут, у прыватнасці, захоўвалася і самая поўная ў свеце калекцыя янтару, пачатак якой паклаў вялікі грамадзянін Кенігсберга філосаф Імануіл Кант. Тут было нямала цудоўных палотнаў і экспанатаў, вядомых мастацтвазнаўцам усяго свету. Затое ў ніжніх паверхах замка кенігсбергскія ўлады збудавалі злавесны рэстаран «Суд крыві». Некаторыя залы яго насілі назвы «Іспанская іголка», «Вялікі каўпак» і г.д. Відаць, туга аб адышоўшых у мінулае сярэдневяковых катаваннях не давала спакою кіраўнікам горада. Вось сюды і быў прывезены Янтарны пакой.

ЗНІКНЕННЕ

У прускім музеі мастацтваў працаваў ціхі і непрыкметны чалавек Альфрэд Радэ. Вядомы ён быў тым, што ўсё жыццё займаўся вывучэннем янтару. Стаў з цягам часу галоўным хавальнікам янтарнай калекцыі. Мяняліся ўлады і ўрады. Мяняліся погляды і арыентацыі. Але Радэ нязменна прыходзіў на службу ў музей мастацтваў. Часта яго суправаджала жонка — такая ж непрыкметная. Але гэтым двум людзям суджана было ўвайсці ў гісторыю. Іменна Радэ было даручана зманціраваць Янтарны пакой у адной з залаў замка. Работы працягваліся некалькі месяцаў. Памочнікаў у мастацтвазнаўцы было вельмі мала — усяго некалькі чалавек. Неўзабаве ж гэты Радэ дэманціраваў пакой. Пачаліся налёты на Кенігсберг англійскай ваеннай авіяцыі. Успыхнулі пажары. Было відавочна, што Каралеўскаму палацу не ўцалець. Вельмі ўжо зручнай цэллю быў ён. Скрынкі з янтаром склалі ва ўнутраным двары палаца. Напэўна, іх збіраліся кудысьці вывезці. І вось тут англійскія бомбы «намацалі», нарэшце, цэль. Ад гіганцкага палаца (плошча пакояў перавышала плошчу залаў Эрмітража) не засталося амаль нічога: дзве вежы і метраў сто сцяны. Усё астатняе згарэла і абрушылася. Ці ўцалеў янтар? Няўжо Эрых Кох, які асабіста назіраў за дэмантажам і ўпакоўкай пано, не вывез пакой, не выцягнуў яго з пажару, ахвяраваўшы пры гэтым дзвюма-трыма сотнямі жыццяў ваеннапалонных і сваіх падначаленых?

Расказаць аб усім мог, зразумела, Радэ. Ён застаўся ў горадзе. Ён дапамагаў савецкаму ваеннаму камандванню парадамі ў работах па расчыстцы палаца. Ён збіраўся і ў далейшым несці сваю ціхую службу хавальніка старажытнасці, і сказаў аб гэтым без хітрыкаў. Але аднойчы ён не выйшаў на работу. Схамянуліся не адразу. Пазней высветлілася, што Радэ разам з жонкай быў атручаны. Да таго ж, знік адзіны план камунікацый горада. Знік назаўсёды. А без плана знайсці хоць што-небудзь на тым месцы, дзе калісьці стаяў Кенігсберг, проста немагчыма. Уцалелі толькі маўзалей філосафа Канта і Паўднёвы вакзал. Усе астатнія кварталы былі проста змецены з твару зямлі англійскай авіяцыяй. Помсцячы за Дзюнкерк і Лондан, «томі» ўмудрыліся разнесці ўшчэнт нават... падземны Паўночны вакзал.

Аб лёсе Янтарнага пакоя пісалі вельмі многа. Шматтысячнымі тыражамі выдавалася паўпрыгодніцкая аповесць Ерашова і Дзімітрыева «Тайна Янтарнага пакоя». Кніга гэта была напісана і намёкамі. Магчыма, у некаторай часткі чытачоў яна парадзіла залішні аптымізм. Многім пачало здавацца, што Янтарны пакой вось-вось знойдуць і прывязуць у Пушкін. У свой час было модна прыдумваць новыя версіі знікнення пакоя, падказваць шляхі пошуку. Гэту гарачку шукання скарбу можна зразумець. Бо нават арыенціровачна кошт Янтарнага пакоя вызначан у 50 мільёнаў долараў!

Такім чынам, Кох загаварыў. Ён назваў раён, дзе знаходзяцца бункеры з янтаром. Але вызначыць дакладна месцазнаходжанне старой кірхі не так проста. Магчыма, гэта не ўдалося б зрабіць самому Коху, калі б ён трапіў у Калінінград. Дарэчы, руіны былога Кенігсберга на некалькі квадратных кіламетраў большыя за тэрыторыю Ленінграда! Можаце сабе ўявіць, якімі цяжкімі будуць пошукі, калі цяпер з безумоўных арыенціраў засталіся Цэнтральнае возера, востраў Канта ды яшчэ вакзал, пра які гаварылася вышэй.

У Калінінградзе ўжо створана камісія па пошуках пакоя. Узначальвае яе адзін з намеснікаў старшыні аблвыканкома. Работы распачаты. Але трэба папярэдзіць празмерных аптымістаў, якія чакаюць сенсацый у бліжэйшыя дні, што такія наўрад ці будуць. Між іншым, буду рады памыліцца. Адно верагоднае — пакой ніколі не будзе сабраны ў тым выглядзе, у якім ён існаваў калісьці. Чаму? Сумнявацца ў яго захаванасці прымушае адна знаходка апошніх гадоў. У адным з невялікіх літоўскіх гарадкоў быў знойдзен «Сялянскі каляндар», выдадзены ў Кенігсбергу ў 1943 годзе, які цудам захаваўся. У календары змешчан вялікі артыкул нейкага Курта Шарфенорта, значная частка якога прысвечана лёсу Янтарнага пакоя. Шарфенорт прызнае, што ў г. Пушкіне былі зроблены «значныя разбурэнні»... палац Екацярыны аказаўся пад пагрозай... дзверы і вокны былі ўшчэнт разбіты... надвор'е пачало сваё разбуральнае дзеянне...» Тут жа была і фатаграфія Янтарнага пакоя ў тым выглядзе, у якім яе зманціраваў Радэ ў Каралеўскім палацы. Ужо адсутнічае шырокі фрыз, які ўпрыгожваў сцены ніжэй столі. Не захавалася і значная частка аддзелкі. Артыкул Шарфенорта дае яшчэ адно цікавае сведчанне: аказваецца, дэмантажом пакоя ў Екацярынскім палацы займаліся ротмістр граф фон Зольме-Ляўбах і капітан Пенгсон. Гэтыя прозвішчы пакуль што не мільгалі ў паказаннях Эрыха Коха, хаця былы гаўляйтар не мог забыць людзей, якія выконвалі такое адказнае даручэнне.

Нам застаецца набрацца цярпення і чакаць паведамленняў ад камісіі па пошуках пакоя. Чакаць з умераным аптымізмам.

Н. Лесін

На малюнку: вось што засталося ад Каралеўскага замка.

ГАРДОН ЛОНСДЭЙЛ

Імя легендарнага савецкага разведчыка Рудольфа Іванавіча Абеля шырока вядомае. У гады вайны ён знаходзіўся ў самым логаве фашызму, атрымліваючы звесткі велізарнай важнасці, якія былі вельмі неабходны Савецкаму Саюзу ў яго смяротнай барацьбе з моцным і каварным ворагам.

Адным з верных памочнікаў Абеля быў Гардон Лонсдэйл, разам яны працавалі і пасля вайны ў Злучаных Штатах Амерыкі. У 1954 годзе Лонсдэйл быў пераведзены ў Англію, дзе выканаў рад адказных заданняў. У 1961 годзе яго арыштавалі англійскія ўлады і прыгаварылі да дваццаці пяці гадоў турэмнага зняволення. Аднак праз тры гады Лонсдэйлу ўдалося выйсці на волю. Аб сваёй дзейнасці ён напісаў кнігу, выдадзеную ў Лондане, у якой бязлітасна ўскрыў сапраўдны характар і мэты амерыканскай разведкі, яе правакацыйныя метады, падтрымку ёю самых рэакцыйных рэжымаў ва ўсім свеце, грубае ўмяшанне ва ўнутраныя справы народаў.

Аўтабіяграфія Лонсдэйла была перакладзена на рад моваў. Мы змяшчаем яе скарочаны пераказ.

«Я нарадзіўся 17 жніўня 1924 года ў Кобальце (штат Антарыо, Канада). Бацьку майго звалі Джон Эмануэль Лонсдэйл. Ён быў сынам шатландца і чыстакроўнай індыянкі. Але свайго бацьку я ніколі не бачыў: калі мне споўнілася год, ён нас кінуў, не пакінуўшы маці ні цэнта. Мая маці Ольга Бансу, была па паходжанню фінкай. Пазней яна выйшла замуж за аўтамеханіка, таксама фіна, які працаваў у нашым горадзе».

У пачатку 30-х гадоў, калі ў Канадзе выбухнуў эканамічны крызіс, айчым Гардона — Арнольд Піхлая застаўся без работы і ў 1932 годзе вырашыў вярнуцца ў Фінляндыю. Па дарозе ён даведаўся, што ў Львове патрэбны вопытныя механікі па рамонту амерыканскіх аўтамабіляў. Так васьмігадовы Гардон апынуўся ў Польшчы.

«Маці так і не навучылася польскай мове і размаўляла са мной і маёй сястрой толькі па-англійску, — успамінае Лонсдэйл. — Айчым, наадварот, настойваў, каб з ім размаўлялі па-фінску. У школе я вельмі хутка авалодаў польскай мовай, а наш гаспадар, чыгуначнік Барыс Гусеў, быў рускі. Такім чынам, у нашым доме размаўлялі на рускай, польскай, англійскай і фінскай мовах».

Летам 1939 года Гардон Лонсдэйл разам з сям'ёй Гусева, якую вельмі палюбіў, пераехаў у Варшаву. Неўзабаве пачалася другая сусветная вайна. А 25 верасня ў час нямецкай бамбёжкі была забіта дачка Гусева — Вера, першае юнацкае каханне Гардона.

«Праз тры дні, — піша Лонсдэйл, — Варшава пала. Але для мяне днём падзення Варшавы быў дзень пахавання Веры. Тады пачалося маё палітычнае выхаванне. Уся мая істота была прасякнута гневам і нянавісцю супраць фашызму і вайны — гэтых двух страшэнных ліх, якія заўсёды ідуць побач. Гэта нянавісць ніколі ўжо мяне не пакідала, і я ніколі не парушыў клятвы, дадзенай над магілай Веры, — змагацца супраць чалавеканенавісніцтва ўсюды, дзе б яно ні сустракалася».

Пятнаццацігадовым юнаком Гардон Лонсдэйл становіцца ўдзельнікам польскага антыфашысцкага падполля. Незвычайныя здольнасці да вывучэння замежных моваў дазваляюць яму выдаваць сябе за фольксдойча. Пры дапамозе фальшывых дакументаў Гардон уступіў у «Гітлерюгенд» і за сваю «актыўнасць» заслужыў нават пахвалу нацысцкіх кіраўнікоў. Яны і не падазравалі, што ўсе дакументы, якія Гардону давяралі перавозіць у Варшаўскае гестапа, ваенную камендатуру, «актывіст» аддаваў фатаграфаваць польскім патрыётам, а пазней — савецкай разведцы. Разведгрупа, да якой належаў Лонсдэйл, забяспечвала маскоўскі цэнтр падрабязнымі звесткамі аб падрыхтоўцы агрэсіі супраць Савецкага Саюза і задоўга да вераломнага нападу перадала яго дакладную дату, аб чым у Маскву паведамлялі таксама і іншыя агенты, у тым ліку і Зорге.

У пачатку Вялікай Айчыннай вайны Лонсдэйл быў пераведзены ў Беларусь для падпольнай работы. Як фольксдойч, ён служыў на Мінскай біржы працы, але сапраўднай яго работай было абслугоўванне радыёстанцыі, якая звязвала савецкае падполле з Масквой. Акрамя таго, карыстаючыся фальшывымі дакументамі, дзе ён значыўся рускім, Лонсдэйл ажыццяўляў сувязь паміж асобнымі вёскамі. У час выканання аднаго з такіх заданняў Лонсдэйла затрымаў нямецкі патруль пад маркай, што яго дакументы быццам бы не ў парадку. Такім чынам фашысты вербавалі моладзь на прымусовыя работы ў Германію.

ТРЫБУНА чытачоў

САПРАЎДНАЕ ПРОЗВІШЧА КУЗЬМЫ ЧОРНАГА

Паважаны таварыш Рэдактар!

У «Ніве» № 11 ад 12 сакавіка г.г. я прачытаў апавяданне К. Чорнага «На пыльнай дарозе». У біяграфічнай нататцы пад гэтым апавяданнем напісана, што сапраўднае прозвішча Кузьмы Чорнага Міхась Кудзелька. У рэчаіснасці сапраўднае імя і прозвішча Чорнага Мікалай Карлавіч Раманоўскі (гл., напр., першы том «Гісторыі беларускай савецкай літаратуры», выдадзены Акадэміяй навук БССР, Мінск 1965, стар. 423. Нават у польскай энцыклапедыі прозвішча Чорнага пададзена правільна, а ў «Ніве» (ды яшчэ для вучняў!) з'явіўся, невядома адкуль, Кудзелька.

Аўтара «Трэцяга пакалення» і «Любы Лук'янскай» я знаў не толькі з яго твораў, але і асабіста, і ніколі не чуў ад Мікалая Карлавіча прозвішча (ці псеўданіму?) «Кудзелька». Можа аўтары «біяграфічнай нататкі расшыфруюць гэтую загадку?

З павакжаннем
Сцяпан Бэргман

Варшава, 14.3.1967 г.

Ад рэдакцыі: Памылка ўзнікла па віне рэдакцыі. Міхась Кудзелька — сапраўднае прозвішча Міхася Чарота. Дзякуем. Просім прабачэння.

КЛОПАТЫ АБ УРАДЖАЯХ СЕНА

Працаўнікі павятовага праўлення сельскай гаспадаркі прэзідыума ПРН у Бельску-Падляшскім у вёсках, дзе ёсць члены водных суполак, праводзяць вечарамі спатканні з сялянамі. На іх навучаюць, як трэба апекавацца меліярацыйнымі равамі, калі трэба звярнуць на іх галоўную ўвагу, як рацыянальнэ выкарыстоўваць час пры іх утрымоўванні. Супольна з гаспадарамі працаўнікі прэзідыума ПРН абмяркоўваюць і ўстанаўляюць тэрміны планавых работ на летні перыяд.

На гэтых сходах таксама высняюцца многія непаразуменні, якія часта здараюцца паміж гаспадарамі і ўладамі ў сувязі з заплатамі за працу гаспадароў пры ачышчанні равоў на сваіх палетках.

К.С.
Катлы

НЕПАСЛУХМЯНЫЯ

У краме ў Трасцянцы амаль кожны дзень можна ўбачыць маладых людзей, курачых папяросы. Найчасцей яны прыходзяць тады, калі ёсць у краме піва. Віктар Семянюк звяртае ім увагу, просіць, каб не курылі, тлумачыць, што ад дыму хутчэй псуюцца прадукты, але яны стаяць і зусім не рэагуюць на словы прадаўшчыка.

Шпілька
з-пад Гайнаўкі

РАСТУЦЬ РАДЫ ПАРП

Грамадскаму камітэту Польскай Аб'яднанай Рабочай партыі ў Гурцы, што на Сакольшчыне, у мінулым рабілася закіды, што ён не вядзе растлумачальнай выхаваўчай працы сярод насельніцтва. Як аргумент прыводзіўся факт, што не павялічваліся партыйныя арганізацыі на вёсках. У апраўданне гэтага закіду не было чаго гаварыць. Бо гэтак яно і было. Ніхто не пераймаўся тым, ніхто не займаўся тым, каб партыйная арганізацыя ў грамадзе Гурка аб'ядноўвала ў свае рады найлепшых людзей і найлепшых гаспадароў.

Свайго часу пасля аналізу дзейнасці члены грамадскага камітэта ПАРП у Гурцы пастанавілі шырока разгарнуць палітычна-выхаваўчую працу сярод мясцовага насельніцтва. Вынікам гэтай працы было тое, што партыйная арганізацыя ў грамадзе Гурка ў 1965 годзе павялічылася на 18 членаў, а ў 1966 годзе — на 16. Рост партыйных радоў у апошнія два гады быў найбольшы ў Сакольскай партыйнай арганізацыі.

А. С.
Сакольшчына

НАШ СОЛТЫС

Васіль Салавянюк ужо 15 год працуе солтысам у вёсцы Волька. Хаця ён ужо і старэйшы чалавек, але добра выконвае даверaныя яму абавязкі. Заўсёды ў прызначаны час збірае падаткі, клапоціцца, каб прыгажэла вёска, а таксама і памагае сялянам у іх клопатах.

Часта ён ходзіць у грамадскую раду, якая знаходзіцца ў Ласінцы, і там адстайвае інтарэсы сваёй вёскі.

Зося Калеснік
Волька

ПУНКТЫ КУЛЬТУРЫ

У Сямяціцкім павеце ёсць 10 святліц, 14 клубаў руху і 13 клубаў селяніна. Апрача таго ёсць шэраг школ і бібліятэк, якія з'яўляюцца цэнтрамі культуры ў сваіх асяроддзях.

(мх)

Дарагое Сэрцайка!

Вучуся ў 8 класе пачатковай школы. Хацела б даведацца, ці ў Бельску-Падляшскім ёсць школа медсясцёр. Калі ёсць, падай мне адрас гэтай школы і калі трэба складаць заявы. Колькі год трэба вучыцца ў гэтай школе і па якіх прадметах здаваць экзамены? За параду буду вельмі ўдзячна.

Алёна з Гайнаўшчыны

У Бельску ёсць школа медсясцёр.

Адрас школы: Liceum Medyczne Pielęgniarstwa, ul. Nowotki Nr. 6.

Дакладныя інфармацыі ты атрымаеш ў дырэкцыі гэтай школы. Найлепш звярнуцца асабіста, а можна таксама і пісьмова.

✲

«Напішы мне, дзе знаходзіцца музычная школа. Падай адрас і напішы, якія ўмовы прыняцця. За параду буду ўдзячна.

Марыся з Гайнаўшчыны

У Беластоку ёсць дзве музычныя школы — пачатковая, якая знаходзіцца пры вуліцы Сянкевіча 14 (Państwowa Szkoła Muzyczna) і сярэдняя музычная школа пры вул. Кілінскага 7 (Państwowa Średnia Szkoła Muzyczna).

Каб быць прынятым у музычную школу (зразумела, у пачатковую) трэба атрымаць карысны вынік з праверкі слыху і рытмікі.

✲

«Маю 16 год. Хаджу ў пачатковую школу. Хацела б быць кандуктарам у ПКС-е. Ці ёсць такія школы?

Зіна з Н.

Такіх школ няма. Аднак ПКС-ы прыняўшы працаўніцу на працу праводзяць двухтыднёвыя курсы, якія канчаюцца экзаменамі. Але трэба мець 18 год. У тваім выпадку трэба яшчэ пачакаць.

Сэрцайка

ПАДСУМАВАННЕ ДЗЕЙНАСЦІ

Члены праўлення Бельскага аддзела БГКТ.

У канцы лютага праўленне Бельскага аддзела абмяркавала дзейнасць БГКТ за 1966 год.

Як вынікае са справаздачы БГКТ, на Бельшчыне налічвалася 1536 членаў, аб'яднаных у 45 гуртках. Да найлепш працуючых залічваюцца гурткі ў Паўлах, Москаўцах, Агародніках, Локніцы, Рыбалах і Канюках. Гурткі гэтыя вядуць карысную культурна-асветную дзейнасць у сваіх асяроддзях. У вёсках Бельскага павета існуе 16 аматарскіх драмгурткоў з рэпертуарам на беларускай мове. Вялікіх дасягненняў дабіліся драмгурткі ў Паўлах, Локніцы і Малінніках.

У мінулым годзе хор БГКТ у Бельску даў толькі 9 канцэртаў. Да цяжкасцей у працы харавога калектыву аддзела залічваецца тое, што часта змяняюцца там дырыжоры і што не мае ён адпаведнага памяшкання на рэпетыцыі.

Праўленне аддзела на гэтым пасяджэнні апрацавала план дзейнасці да канца 1967 года.

Тэкст і фота Павал Зінкевіч
Бельск

КОНКУРС САВЕЦКАЙ ПЕСНІ

25 лютага ў педагагічным ліцэі ў Бельску адбыўся павятовы агляд VI агульнапольскага конкурсу савецкай песні. У аглядзе ўзяло ўдзел 23 чалавек.

З салістаў першае месца здабыла Марыся Ярошук з медыцынскага ліцэя (на здымку). Яна таксама і ў мінулым годзе заняла першае месца.

З дуэтаў першае месца прызнана Олі Саевіч і Галіне Пісарскай, а з квартэтаў на першае месца выйшлі Оля Пацэвіч, Люба Амільянюк, Эмілія Шэўчук і Люба Піцэлюк. Усе ўдзельнікі конкурсу атрымалі дыпломы і рэчавыя ўзнагароды.

(П.З.) Бельск

«МЛЫНОК»

На здымку: К. Кавальчук са сваім «млынком».

Кожны чацвер у Бельску з'язджаецца многа вясковых рамеснікаў, якія прадаюць бочкі, калаўроткі, сані і г.д.

К. Кавальчук з Мякішаў прывёз прадаць сваёй прадукцыі млынок для ачышчання збожжа. Вядома, сяляне хутка купілі гэтую машынку.

ДАЧАКАЛІСЯ

Нядаўна ў вёсцы Ахрымы, Гайнаўскага павета, падлучана электрычнае святло. Гэтая падзея пасадзейнічала таму, што людзі маёй вёскі пачалі набываць сабе электрычныя пралькі, электрычныя прасы, машынкі для галення, радыёпрыёмнікі і г.д. У вёсцы ёсць і вулічнае асвятленне. Электрычнасць праведзена і ў такія вёскі, як Падляўкова, Капітаншчына, Старое Ляўкова, Ляшукі і Міхноўка.

Электраэнергія неўзабаве пачне аблягчаць працу нашых сялян. Многія з іх купляюць электрарухавікі.

Валодзя Драўноўскі
вёска Ахрымы

«Я апынуўся ў выключна цяжкім становішчы, — успамінае Лонсдэйл. — Я не мог звярнуцца за дапамогай па месцу маёй службы, бо мае «калегі» ведалі мяне як немца, мяне ж затрымалі з дакументамі рускага. Больш за ўсё я апасаўся сустрэчы з кім-небудзь са знаёмых немцаў. Усё вырашылася так нечакана, што, здавалася, адбыўся цуд.

У маю камеру ўвайшоў афіцэр абвера — германскай ваеннай разведкі, і пасля кароткай размовы, выбраў мяне падыходзячым кандыдатам на ролю нямецкага шпіёна ў тыле Савецкай Арміі. Ён сказаў, што мяне накіруюць на падрыхтаваўчыя курсы, але спачатку я павінен прайсці медыцынскі агляд. На маё здзіўленне (я быў зусім здаровы), мяне прызналі хворым і адпусцілі на волю. Ужо значна пазней я даведаўся, што афіцэр абвера, які распарадзіўся такім чынам маім лёсам, у сапраўднасці быў савецкім разведчыкам. Гэта быў Рудольф Іванавіч Абель, які насіў клічку Алек. Германская разведка даручыла яму выбраць агентаў для падрыхтоўкі работы ў радах Савецкай Арміі. Абель выкарыстаў гэта для выратавання ваеннапалонных і іншых савецкіх людзей, якія вымушаны былі працаваць на немцаў. Калі мае таварышы даведаліся, што я затрыман, яны адразу ж паведамілі ў маскоўскі цэнтр, і ўжо адтуль Алеку даручылі любой цаной вызваліць мяне. Так я ў першыню пазнаёміўся з цудоўным чалавекам, адным з самых таленавітых разведчыкаў усіх часоў. Наша супрацоўніцтва потым было працяглым і плённым», — з любоўю ўспамінае Гардон Лонсдэйл.

(Працяг будзе)

КІНО

Праграма на 4—9.IV. 1967 г.

ГАЙНАЎСКІ ПАВЕТ

Белавежа
„Kiermasz" (NRF), 4—5; „Grek Zorba" (USA), 6—7; „Pierwszy dzień wolności" (polski), 8—9.

Кляшчэлі
„Odraza" (węgierski), 4—5; „Alibi nie wystarczy" (czeski), 6—7; „Koniec nocy" (polski), 8—9.

Дубіны
„Oskarżony" (czeski), „Dziewczyna kłamie" (jugosł.), 8—9.

Нараўка
„Winnetou" (jugosł.), I i II s, 5—9.

Нарва
„Nieznany" (polski), „Nikt śmiać się nie będzie" (czeski), 5—8.

Чыжы
„Cisza, na sali operacja!" (radz.), „Dzwonić Nortside 777" (USA), 5—9.

Дубічы Царкоўныя
„Pieczone gołąbki" (polski), „Rękopis znaleziony w Saragossie" (polski), 5—9.

БЕЛЬСКІ ПАВЕТ

Боцькі
„20 godzin" (węgierski), „Elektra" (franc.), 5—9.

Орля
„Kraksa" (radz.), „Dni grozy i śmiechu" (USA), 5—9.

Райск
„Trzy kroki po ziemi" (pol.), „Spocer po linie" (angl.), 5—9.

БЕЛАСТОЦКІ ПАВЕТ

Гарадок
„Kozacy" (radz.), „Cierpkie głogi" (polski), 4—7.

Міхалова
„Gorsza miłość" (węgierski), 4—5; „Szkoła grzeszników" (radz.), 6—7. „Don Gabriel" (polski), 8—9.

САКОЛЬСКІ ПАВЕТ

Крынкі
„Marcin w obłokach" (jugosł.), 4—5; „Anioł błogosławionej śmierci" (czeski), 6—7; „Arcylokaj" (franc.), 8—9.

Шудзялава
„Bandyci z Orgosolo" (włoski), „Dni grozy i śmiechu" (USA), 5—9.

Сідра
„Przygody Mauchausena" czeski), 4—5; „Wzgórze" (angl.), 6—7; „Gdzie jest trzeci król" (polski), 8—9

ДУБРОЎСКІ ПАВЕТ

Сухаволя
„Ktokolwiek wie" (polski), „Męski Piknik" (jugosł.), 8—9.

Новы Двор
„Pierwszy dzień mego syna" (czeski), „Szkarłatne godło odwagi" (polski), 8—9.

Ліпск
„Dzielnica szczęścia" (rumuński), „Pieczone gołąbki" (polski), 8—9.

Ніва

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства.

Adres redakcji: Białystok, ul. Wesołowskiego 1. Telefony: red. naczelny 2-10-33, centrala 2-32-41 do 45. Warunki prenumeraty: miesięcznie — 2,40 zł, kwartalnie — 7,20 zł, półrocznie — 14,40 zł, rocznie — 28,80 zł. Prenumeratę przyjmują wszystkie placówki pocztowe i listonosze. Wpłaty na prenumeratę indywidualną należy dokonywać na konto PUPiK „Ruch" Nr 102-7-161 NBP Białystok I Oddział Miejski. Na odwrocie blankietu należy podać okres prenumeraty i tytuł zamawianego pisma. Zamówienia ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje — Przedsiębiorstwo Kolportażu Wydawnictw Zagranicznych „Ruch" Warszawa, ul. Wronia 23. Nr konta PKO I-6-100024. Zamówienia z krajów europejskich jak i zamorskich należy kierować pod adresem CHZ „Ars Polona" Warszawa, Krakowskie Przedmieście 7. Obowiązuje przedpłata na konto NBP; Warszawa 2-6-51. Prenumerata roczna wraz z przesyłką zwykłą wynosi 4,70 $ w Europie, 5 $ — w USA.

Nakład 6.755 Błtk M-3

Мела Македонава Верка шчасце, як была маладая, але не ўмела яго браць. Колькі ж да яе хлопцаў сваталася! Нават прыязджалі з далёкіх вёсак. Як то кажуць вясковыя людзі ішоў адзін другому на перабой. Але Верка фыркала і нос задзірала. Адзін быў для яе завысокі, другі занізкі. За сухарлявага не хацела, а тлусцейшы не падабаўся. У аднаго былі крывыя губы, а ў другога касыя вочы. У кожным хлапцу знаходзіла якісь фэлер. А фарсіла на цэлую вёску. Яе равесніцы даўно ўжо павыходзілі замуж. А да яе ляшчэ сваталіся. Так і пераспела і асталася, як у чыстым полі ў глыбокую восень пачарнелая перапёлка. А цэлая Трэпаўка зачала яе называць з усмешкамі «царская прыгажуня».

Але аднойчы, прыбягае Колік Высьмехаў да маго Кастуся з газетай і кажа:

— Паслухайце, дзядзю, якая аб'ява. Кавалер, год 55, пражываючы ў Таронта, ажэніцца з паннай. Пісьмы прысылаць: Канада, горад Таронта...

А мой Кастусь чмыхнуў праз нос і пытае:

— Мне кажацца, што Таронта будзе дзесь у Сакольскім павеце?

— Ды не, дзядзю, Канада — гэта заморскі край.

Апрэлька

Кастусь вытрашчыў вочы: — А што, ці ж у іх там ужо прышоў такі мортус па бабы?!

— А ведаеш, дзядзю, каб так гэтаму кавалерчыкаві падкінуць адрас нашай «царскай прыгажуні»?

— О! — запаліўся Кастусь. — Гэта акурат для яе жаніх. Ты думаеш яна пойдзе? У сваёй вёсцы нікога не хацела. А за мора ты яе й валамі не зацягнеш...

Я думала Колік жартуе. Але па пару тыднях, прыбягае да мяне бяз духу «царская прыгажуня». А вочы ў яе гараць такім шчасцем! Не дала мне нават дайсці да слова і пачала гаварыць: — От, Мальвінка, ніхто з нас пра сваё шчасце не знае. Я замуж выходжу! На, пабач здымку! Бач, які кавалер?! Самалётам прыляціць з Канады. І пабегла як падмеценая...

Па нядзелі грымнула на цэлую Трэпаўку, што «царская прыгажуня» выходзіць замуж за «царскага кавалера» з Канады.

Як трыбухаты кавалер з паадвешвавымі шчокамі вёў Верку да шлюбу, то цэлая Трэпаўка з хатаў выгарнула. Вясковыя людзі гаварылі, а Колік стаяў у тлуме і пасмехваўся. Убачыў яго мой Кастусь, падышоў, не вытрымаў і кажа: — Пабачце, людзі, наш дэмакратычны Колік высватаў для «царскае прыгажуні» заморскага жаніха. А яна яго нават на вяселле не папрасіла. Ну ж і апрэлька!..

Цётка Мальвіна

Ніўка

БУСЛЫ ПРЫЛЯЦЕЛІ

ПУЦЁЎКА

У раённай паліклініцы сустрэліся двое знаёмых.

— Здароў, Іване! Што ты тут робіш?

— Пуцёўку на курорт афармляю, Сцяпане. А ты?

— Еду ў прафілакторый...

— Дык дазволь цябе павіншаваць, Сцяпане.

— Ну і вар'ят! Чаму радавацца — я ж алкаголік...

НА ДАРОЗЕ

— Дзядзечка, падвязі майго сына ў Плешчаніцы. Я вам за гэта заплачу там.

— А дзе я вас там знайду?

— А нашто шукаць? Каб лепей мяне было знайсці, то я сяду ззаду.

СЛАБЫЯ ЗУБЫ

— Мусіце прымаць жалеза, — раіць доктар.

— Ах, пане доктар! — кажа збедніўшыся хворая. — Я маю такія слабыя зубы, што ледзьве хлеб магу жаваць.

ВЕДАЕ

— Маю цудоўную жонку, — хваліўся Раман. — Яна ведае, як чыста мыць, як смачна варыць, як...

— Мая таксама ўсё гэта ведае, — дадаў Сцяпан. — Але і мыць і варыць не ўмее.

АДЗІНАЕ ВЫЙСЦЕ

— Мама, мяне ўчора хлопцы абзвалі на вечары дармаедам.

— Я табе казала, сынок, не хадзі туды, дзе цябе ведаюць.

НА ЎСЕ РУКІ

— Мой тата на заводзе робіць цэглу.

— Мой тата будуе дарогі.

— А мой тата робіць усё, што скажа мама.

МІКОЛА АЛТУХОЎ

Хворы кум

(З народнага)

Ад клопату і тлуму
Нядобра на душы.
Але сустрэў я кума
Свайго на кірмашы.

— Кумок ты мой, кумочак!
Здароў, харошы мой!
Хадзем у той ларочак
І сёрбнем па адной!

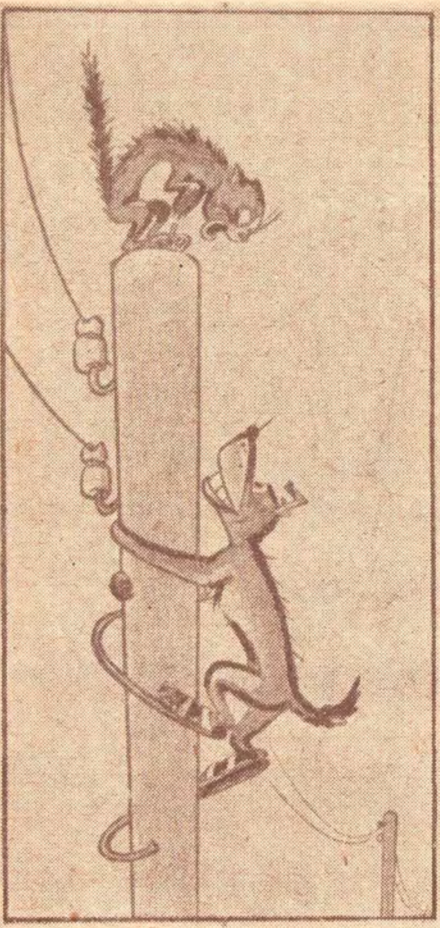
— І рады б, куме, выпіць,
Але ж, нібы зларок,
Напўпа, пасля грыпу
Занадта ные бок.

— Ды хопіць, куме, хопіць!
Табе, кум, акурат
Пасля такой хваробы —
Не менш сто пяцьдзесят.

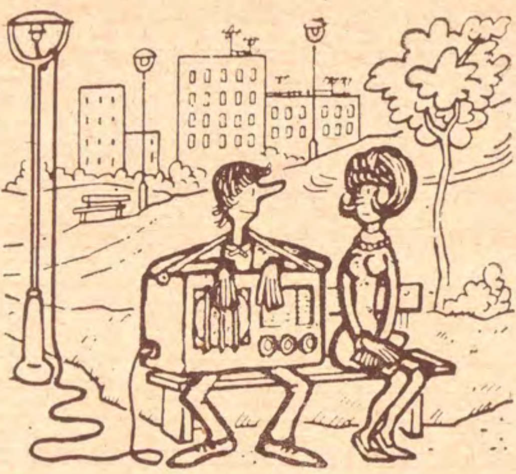
— Мяне, мой куме мілы,
Гарэлкай не лячы,
Бо мне забаранілі
Піць горкую ўрачы.

— Скажу табе я, братка,
Дыягназы — мана.
Дык вып'ем для парадку
Па келішку віна!

— Кумок, ты мой, кумочак,
Няма табе цаны,
Не кліч мяне ў ларочак,
Бо я даўно п'яны...

Без слоў.

— Гэта лепей, чым транзістар.

ПАСТАЯННЫ ЧЫТАЧ

— Чаму вы на працягу двух гадоў не абмяньваеце кнігу? — пытае бібліятэкар у наведвальніка.

— А навошта? Я ж ваш пастаянны чытач.

ПЕСНІ ПА ЗАЯЎКАХ

Па просьбе Гані Жукоўскай і яе сяброўак з Гарадка, Беластоцкага павета, змяшчаем песню п.з.

Толькі з табою

Словы А. Русака — Музыка У. Любана

Толькі з табою мне хочацца быць,
Толькі з табою.
Радасць, і гора, і шчасце дзяліць
Толькі з табою.

Ранняй часінай к табе я лячу,
Позняй парою,
Толькі к табе прыхіліцца хачу
Сэрцам, душою.

Выйсці у поле, дзе нівы шумяць
Там над ракою,
Першую зорку на небе спаткаць
Толькі з табою.

Гэтак не страшны цяжкія пуці
Будуць з табою,
Гэтак ісці неразлучна ў жыцці
Толькі з табою.

Курёзы

Накаўт кенгуру

Па вуліцах Токіо імчалася паліцэйская машына. Яна цікавала за кенгуру. Нарэшце паліцэйскія дагналі жывёлу і паміж імі пачалася жорсткая бойка. Прамымі і бакавымі ўдарамі, якія зрабілі б гонар любому баксёру, кенгуру вывеў са строю некалькіх паліцэйскіх. Справа ў тым, што гэты кенгуру выступаў на арэне цырка ў якасці «баксёра».

Школа для халасцякоў

У Лондане нядаўна адкрылася школа для халасцякоў, дзе іх навучаюць гатаваць ежу, гладзіць касцюмы, штопаць шкарпэткі, прыбіраць пакой і нават шыць і вязаць...

Антыпрэмія

У Італіі ўстаноўлена гэтак званая антыпрэмія па літаратуры і мастацтву, якую будуць атрымліваць вядомыя пісьменнікі, мастакі і кампазітары за найбольш няўдачныя творы. Узнагароджаны такою прэміяй абавязаны ўнесці мільён лір на карысць нейкай культурнай арганізацыі. У выпадку адказу лаўрэат будзе названы на старонках друку як чалавек, пазбаўлены пачуцця гумару.

Падатак на самастойнае мысленне не быў да гэтага часу ўведзены толькі таму, што прыносіў бы дзяржаве занадта мізэрны даход.